Anul XXVII Octomvrie 1937 Nr. 10

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

UNDE NE SUNT MECENAŢII?

De Diacon GRIGORIE T. MARCU
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

Se ştie bine cu câte neajunsuri a avut de luptat Biserica noastră şi instituţiile ei în cele trecute vremi. Şi se mai ştie şi aceea că dacă a isbutit să-şi creieze o istorie demnă de torţa de lumină pe care o purta dealungul şi dealatul sufletului românesc de pretutindenea, aceasta are s'o mulţumească nu numai infinitei purtări de grijă a Celui de sus şi personalităţilor excepţionale cari au ajuns la cârma ei, ci şi sprijinului pe care l-a găsit în mijlocul turmei sale. Acest sprijin i-a fost oferit totdeauna generos şi spontan. Cler şi popor deopotrivă, într'o pilduitoare înfrăţire, se întreceau în săvârşirea netrecătoarelor faceri de bine cari strălucesc ca niştre aştri pe cerul trecutului nostru bisericesc. In acele vremuri de entuziasm ortodox şi românesc, a jertfi pentru Biserică însemna a deschide un nou izvor de binefaceri, din unda curată a căruia atâtea nevoi aşteptau să fie curmate, atâtea lipsuri aşteptau să fie direse şi stâmpărate.

Mecenatismul, îndeosebi aici în Ardeal, era ţinut în mare cinste. Ajunge să ne gândim la Em. Gojdu, Al. Lebu, Dr. I. Mihu şi la toţi emulii lor mari şi mărunţi cari au intrat glorios în istorie, ca să înţelegem că instituirea de fundaţii pentru Biserică ajunsese un adevărat obiceiu naţional.

Facerea de bine-i veche ca lumea. Creştinismul a înobilat-o, a proclamat-o virtute, a prefăcut-o într'o adevărată cheie de aur care-i descuie binefăcătorului uşa cea strâmtă spre împărăţia cerurilor. Acolo, el capătă în schimbul avu-

ției pe care și-a agonisit-o în lume și a împărțit-o săracilor pământului, comoara pe care furii n'o mai sapă și n'o fură, moliile n'o mănâncă și rugina n'o roade: mântuirea sufletului.

Au oare greșiam noi toți ceice înclinam să credem că s'a cam anemiat gustul înstăriților zilelor noastre pentru facerile de bine? Fiindcă suntem mulți aceia cari ne întrebăm *unde ni's mecenații?* — oridecâteori o faptă măreață întârzie să capete trup din lipsă de mijloace.

Intru tot lăudata faptă a vrednicului nostru paroh din Budila (prot. Brașov), C. S. preotul Iordan Curcubătă, vine la timpul oportun ca să ne asigure că sămânța facerilor de bine n'a pierit din mijlocul nostru. C. Sa, preot harnic și merituos, se muncea de mult cu gândul să întemeieze o fundație pe seama uneia din instituțiile Bisericii noastre. Sfatul luminat al I. P. Sf. Mitropolit Nicolae și o discuție cu nepotul C. Sale, P. C. Prot. Dr. D. Stăniloae, rectorul Academiei teologice „Andreiene", i-au grăbit și facilitat hotărârea asupra destinației fondului. Zilele trecute, consiliul profesoral al Academiei teologice „Andreiane" a avut bucuria rară să primească actul fundațional prin care preotul I. Curcubătă și soția Aurelia întemeiază un fond de 100,000 Lei, ce le va purta numele, pentru înzestrarea bibliotecii profesorale a înaltei școale de teologie ortodoxă dela Sibiu.

E aproape de prisos să mai insistăm asupra utilității acestei danii, căreia i s'a dat o destinație atât de norocoasă. Profesorii Academiei teologice „Andreiane" o cunosc și o apreciază la justa ei valoare. Iar ceice urmăresc cu interes și simpatie strădaniile lor dăscălești și cărturărești, presupun desigur că ei vor culege, cu râvnă și avânt, toate foloasele posibile, din cărțile de știință teologică pe cari fundația Preot Iordan Curcubătă și soția Aurelia o să li le pună la dispoziție alături de cele pe cari generosul și înțelegătorul sprijin al I. P. Sf. Mitropolit Nicolae le achiziționează mereu pe seama bibliotecii numite.

Fapta părintelui I. Curcubătă nu are nevoe de comentarii. Ea vorbește dela sine. Și se cere *urmată!*

I. EDWARD VAUX M. A.

PREOŢII IN BISERICA ANGLICANĂ

CARACTERUL ŞI FUNCŢIUNILE LOR[1]

Prelucrare de Prof. I. B.

Mă tem, că lumea are pe continent o ideie foarte greşită despre doctrina bisericii anglicane; or, printre piedecile, care stau în calea unirii creştinilor şi a bisericilor, una din cele mai mari este aceia, care rezultă din răstălmăciri. Aceste reflexii mi le-a sugerat o frază, care o găsesc într'un articol publicat de jurnalul Dv. Ideia care reiese din cuvintele dlui Réville ar putea, mă tem, să aducă în rătăcire pe cititorii voştri. Corespondentul vostru, criticând calificarea luată de autorul unui articol inserat într'unul din numerii voştri premergători, se exprimă astfel: „Eu sunt, zice el, un preot din biserica catolică". Cuvintele acestea sunt traducerea literară a *„I am a priest of the catholic church";* dar li se dau, la vecinii noştri, un alt înţeles decât la noi.

„In Franţa, ele însemnă: „Eu sunt un om hirotonit de către episcopul meu pentru a săvârşi sfânta jertfă şi a deslega păcatele după mărturisire şi pocăinţă;" în Anglia: „Eu sunt un ministru însărcinat să predic cuvântul lui Dumnezeu, să botez pruncii, să dau binecuvântare soţilor şi să împart pâinea şi vinul împărtăşirii".

Nu scriu din spirit de discuţie, ci exclusiv sub impresia dorinţii, ce aş avea, să împiedic, dacă e cu putinţă, să nu se dea o ideie greşită despre biserica al cărei preot sunt. Ingăduiţi-mi prin urmare să asigur pe cetitorii voştri, că dacă cuvântul preot însamnă pentru cititorul francez: „Un om hirotonit de episcopul său pentru a săvârşi sfânta jertfă şi a deslega pe păcătoşi după mărturisire şi pocăinţă",

[1] Scrisoare către „Uniunea Creştină". Autorul e preot al bisericii catolice de rit anglican.

biserica anglicană vrea să exprime aceiaşi ideie prin cuvântul preot (priest); dovada despre aceasta o găsesc în cărţile pe care le pune ea în mânile credincioşilor ei. In ele se zice că datorinţa unui preot este „să predice cuvântul lui Dumnezeu, să boteze pruncii, să dea binecuvântare soţilor şi să împartă pânea şi vinul împărtăşirii"; nimeni nu se îndoieşte despre aceasta. Dar nu poate nimeni afirma, de nu cumva în scopul de a răspândi o părere falşă, că aceste funcţiuni, cari sunt, după biserica anglicană, cele *ale diaconului*, ar fi singurele care rezultă din caracterul *preotului*.

După legile bisericii anglicane, preotul e dator să îndeplinească anumite funcţiuni determinate, şi el nu poate să le îndeplinească decât în virtutea admiterii lui la preoţie.

Aceste funcţiuni sunt următoarele:

1. A deslega pe penitent în urma mărturisirii păcatelor sale;

2. A celebra sfânta taină a Bisericii.

Funcţiunile diaconului în Biserica anglicană sunt clar definite, în rânduiala hirotonirii diaconilor, prin aceste cuvinte:

„Se ţine de slujba diaconului, în Biserica la care va fi ataşat, să servească şi să asiste pe preot în serviciul dumnezeesc, mai ales când el celebrează sfânta Euharistie, şi *să-l ajute în distribuirea sfintei împărtăşiri*, şi să citească sfânta Scriptură şi omiliile în biserică, şi să instrueze tinerimea în catehism, să boteze şi să predice în absenţa preotului, dacă el e autorizat pentru aceasta de episcop".

Dupăce a petrecut un anumit răstimp în această slujbă inferioară, diaconul, cu aprobarea episcopului, poate fi admis de acesta la preoţie.

In rânduiala hirotonirii preoţilor, episcopul, transmiţând prin punerea mânilor, candidaţilor la preoţie, darul misterios pentru împlinirea funcţiunilor lor particulare, rosteşte aceste cuvinte:

„Primiţi Duhul Sfânt pentru slujba şi vrednicia de preot în Biserica lui Dumnezeu, acum încredinţată vouă prin punerea mânilor noastre. Păcatele iertate vor fi, cărora le veţi ierta, şi ţinute vor fi, cărora le veţi ţinea, şi fiţi credincioşi

împărțitori ai cuvântului lui Dumnezeu şi ai tainelor Lui în numele Tatălui şi al Fiului şi al sfântului Duh".

Am văzut, că Biserica anglicană, în intenția de a împiedica ca micii prunci să moară fără botez, permite expres diaconului, în absența preotului, să săvârşească această orânduială. In felul acesta, funcțiunile care aparțin special preotului sunt:

1. Să deslege pe penitent în numele lui Hristos, dupăce şi-a mărturisit păcatele;

2. Să sfințească elementele în sfânta Euharistie şi să le ofere lui Dumnezeu.

In serviciul vizitării bolnavilor, rubrica cuprinde cele ce urmează:

„In caz că conştiința bolnavului îi reproşează ceva de mare însemnătate, el va fi îndemnat să facă o mărturisire amănunțită a păcatelor sale, în urma cărei mărturisiri preotul îi va face deslegarea în forma aceasta, dacă i-o cere cu umilință şi în mod stăruitor:

„Domnul nostru Isus Hristos, care a lăsat Bisericii Sale puterea de a deslega de toate păcatele pe aceia, cari se căiesc şi cari cred în El cu adevărat, să-ți ierte ție toate greşalele tale prin îndurarea Sa cea mare, şi eu, cu puterea, ce este dată mie, te desleg de toate păcatele tale în numele Tatălui, şi al Fiului, şi al sfântului Duh. Amin".

Această formă, dupăcum vedem, corespunde cu exactitate cuvintelor prin care s'a dat preotului, prin hirotonire, puterea de a deslega greşalele.

Mai mult, în slujba împărtăşirii, ministrul e invitat să zică: „Dacă este cineva între voi, care nu poate să-şi liniştească sufletul şi care are încă lipsă de mângăiere şi de sfat, să se adreseze mie sau către alt oarecare ministru al cuvântului lui Dumnezeu, care are prudența şi lumina necesară, pentruca, descoperindu-i boala, el să primească prin slujba cuvântului lui Dumnezeu, folosul deslegării de greşalele sale, împreună cu sfaturile duhovniceşti, care pot să-i aline conştiința şi să-l scape de tot felul de îndoială şi scrupul".

Slujba cuvântului lui Dumnezeu vrea să zică *„deslegare"*, ca şi în locul, citat mai sus, despre ritul ordinațiunii.

Cuvântul *ministru* vrea să zică *preot*, şi el e distinct de *diacon;* aceasta rezultă cu claritate din faptul că diaconii n'au primit misiunea şi puterea de a îndeplini slujba la care este chemat ministrul.

In al doilea loc, *preotul* are singur puterea de a sfinţi elementele sfintei Euharistii, şi ale oferi, astfel sfinţite, lui Dumnezeu.

Validitatea sfintei Euharistii depinde de consacrarea legală a elementelor, şi această consacrare nu poate fi făcută decât de un preot. Aceasta este învăţătura Bisericii catolice, începând din timpurile apostolice până în zilele noastre: „Paharul binecuvântării care *binecuvântăm*, au nu este împărtăşirea sângelui lui Hristos? Pânea care frângem, au nu este împărtăşirea trupului lui Hristos?" (I Cor. X, 16).

Şi aceasta este învăţătura, pe care o ţine astăzi ramura engleză a Bisericii catolice. Se poate consulta, cu privire la forma consacrării elementelor, *Cartea de rugăciuni*. Cuvintele întrebuinţate de preot sunt exact aceleaşi pe cari le-a întrebuinţat însuşi Domnul Isus Hristos şi efectul trebuie să fie acelaş cu cel făcut asupra elementelor de Mântuitorul când aşezase taina. Elementele nu mai sunt ceeace fuseseră mai înainte ci, prin actul consacrării, trupul şi sângele lui Hristos se află în realitate prezente pe sf. masă, în altar, sub chipul pâinii şi al vinului.

E evident că actul consacrării, adică rostirea cuvintelor Domnului nostru prin preot, este cel care produce această schimbare; astfel este, numai ce e drept, rubrica care urmează împărtăşirea:

„Dacă pâinea şi vinul consacrate se isprăvesc înainte de ce se cuminecă toţi, preotul trebuie să sfinţească mai departe în modul prescris mai sus, începând cu aceste cuvinte: *Hristos, Mântuitorul nostru, în noaptea* etc., pentru a binecuvânta pânea; şi prin acestea: *Aşişderea după cină* etc., pentru a binecuvânta paharul.

Elementele sfinţite în chipul acesta, se distribuiesc celor ce se împărtăşesc, cu aceste cuvinte: „Trupul Domnului Nostru Isus Hristos etc...; sângele Domnului Nostru Isus Hristos, etc.". Ele nu mai sunt pânea şi vinul, cum ar da să se înţeleagă cuvintele corespondentului vostru, ci, după

cum declară acest lucru catehismul: „Trupul şi sângele lui Isus Hristos, care sunt *într'adevăr* luate şi primite de către credincioşi în sfânta Cină;" sau, dupăcum se zice (în articolul XXVIII): „Trupul lui Hristos e dat, luat şi mâncat".

Sfânta Scriptură ne învaţă, că, prin elementele sfinţite în chipul acesta, noi suntem datori să vestim moartea Domnului nostru până la venirea Lui (I Cor. XI, 26). De aici vine doctrina jertfei euharistice. Ea urmează în mod natural pe cea despre prezenţa reală. Hristos se oferă pe sine însuşi Tatălui pentru noi, când a aşezat taina aceasta: „Acesta este trupul meu care se frânge pentru voi" (I Cor. XI, 24). Şi deoarece El a recomandat să facem, cum a făcut El, aceeaşi jertfă către Dumnezeu trebuie să se înoiască neîntrerupt şi în acelaş mod.

Un caracter sacerdotal, care n'ar conferi nici o putere, şi o formă de consacrare, prin care nimic nu s'ar sfinţi, n'ar fi aproape o bătae de joc?

Pentru a nu lua mai mult loc, decât trebuie, în preţioasele voastre coloane, permiteţi-mi pentru a conclude, să amintesc cetitorilor voştri, că la conferinţa din Savoie ţinută în 1662, şi dela care încoace nici-o schimbare nu s'a introdus în *Cartea de rugăciuni*, puritanii au rugat pe episcopi să şteargă din ea cuvântul *preot;* şi, fiindcă cuvântul *ministru* este întrebuinţat în câteva locuri, să se folosească pretutindeni.

Episcopii, băgători de seamă la cuvintele lui Ieronim: „Ecclesia non est, quae non habet sacerdotes" (Hier. adver. Lucif. C. 8), şi la judecata tradiţiunii catolice, refuzară consimţământul lor. Nu e raţional ca cuvântul ministru să fie singur întrebuinţat în liturghie, fiindcă unele funcţiuni ale liturghiei pot fi îndeplinite de *diacon*, şi fiindcă altele, cum sunt *deslegarea* şi *consacrarea*, nu pot fi decât de către un *preot*. E necesar ca cuvântul *preot* să se folosească în aceste două slujbe, şi nu cuvântul *ministru*, care înseamnă orice fel de slujitor, de orice ordin ar fi el.

Permiteţi-mi să recomand tuturor acelora, cari ar dori să cunoască doctrina Bisericii anglicane, să studieze asupra acestui punct şi asupra altora, *Cartea de rugăciuni* a acestei Biserici.

PROBLEMA SINUCIDERII

De Preot AUREL RADU

În cele ce urmează nu intenţionez să dau un studiu complect al problemei sinuciderii, din cauză că un asemenea studiu necesită în prealabil o minuţioasă lucrare de statistică, în care să se reprezinte grafic şi sincronic acest fenomen, ţinând seamă de gradul lui de intensitate în decursul istoriei omeneşti — după vârstă, sex, naţionalitate şi religie, tot atâtea date de o netăgăduită importanţă — şi pe cari mărturisesc că nu le posed. Totuşi lipsa acestui ghid statistic, nu anulează orice posibilitate de a examina fenomenul cel mai grav dar şi cel mai simptomatic pentru veacul al XX-lea. In definitiv, dincolo de orce etalaj de calcul statistic, avem sensibilitatea noastră solicitată zilnic să înregistreze cele mai variate cazuri de sinucideri. Această realitate imediată este mai elocventă decât toate datele elaborate în nu ştiu care savant institut statistic. Sinuciderea a ajuns în vremea noastră la o aşa de mare frecvenţă încât, fără să exagerăm termenii, putem vorbi de o epidemie a sinuciderilor. In faţa proporţiilor pe cari le-a luat această gravă maladie morală, în vremea noastră, conştiinţa creştină nu poate să rămână impasibilă, nu poate să nu-şi pună anumite întrebări şi mai ales nu poate să nu încerce anumite deslegări ale acestui funest flagel social.

Intr'adevăr, ceeace în antichitate şi în evul mediu era o raritate, un caz izolat şi care se pierdea în singularitatea lui — în vremea noastră a ajuns o metodă, un sistem facil de a lichida subit cu viaţa. Câtă diferenţă între gestul lui Socrates — care a băut zeamă de cucută, articulând ultima glumă: „să dăm un cocoş lui Esculap", aureolat de o anume filosofie şi susţinut de anumite raţiuni practice, sau acel sfârşit de epopeie a lui Decebal „ce-a înfrânt popoare multe de jos şi de pe cal" şi între sinuciderile stupide şi inutile dar extrem de numeroase din vremea noastră. Ceeace e şi mai caracteristic şi mai concludent pentru desordinea

spirituală în care trăeşte omul modern, este descoperirea într'adevăr senzaţională ce s'a făcut în Jugoslavia, a unei secte a sinucigaşilor: „Liga Sinucigaşilor". Astfel la Sarajevo, oraş de tragică amintire, s'a găsit în buzunarul unui student sinucigaş, pe pe lângă cartea de membru al unui club al sinuciderii şi o hârtie pe care sta scris: „cea mai mare crimă a omului este de a se fi născut". Straşnică evoluţie şi cumplit progres! S'a început în revoluţia franceză cu „Liga pentru proclamarea drepturilor omului", pentru a sfârşi în veacul nostru, „oribile dictu", cu ligi cari să proclame dreptul de a se sinucide omul. In realitate, mentalitatea sinucigaşilor nu este altceva decât ultimele consecinţe trase din ateismul şi materialismul proclamat de revoluţia franceză, cu care societatea modernă s'a alimentat de două secole. In fapt, raţionalismul veacului al XVIII-lea a fixat premisele, iar sinucigaşii din vremea noastră nu fac altceva decât să tragă ultimele consecinţe practice. Astfel societatea modernă are încă unele rate de achitat revoluţiei franceze.

In orce caz, sinuciderile sunt erupţii morale cari ne desvălue tot pustiul din sufletul omului modern. Acestea sunt indicii sigure că „e ceva putred" în economia spirituală a societăţii moderne. Ne este dată astfel posibilitatea să verificăm până la saturaţie adevărul exprimat de marele Dostoevski: cine nu mai crede în Dumnezeu nu mai crede nici în om. Dar să nu anticipăm concluziile.

Pentru a exemplifica şi mai mult poziţia spirituală a omului modern în faţa vieţii, mă voiu servi de încă o fişă demonstrativă, luată din lumea extravaganţelor americane. E vorba de o legendă care circulă în lumea americană şi care din punctul nostru de vedere e suficient de semnificativă. Nu sunt în situaţia de a putea să certific autenticitatea ei. Posibil ca ea să fie numai o glumă, cu care să jongleze spiritul plin de umor al americanului. In orce caz, ea desvălue o stare de spirit care este comună la un număr destul de mare de oameni din vremea noastră. Iat-o:[1]

Intr'una din zile, când un poliţai stătea de pază pe uriaşul pod de fier ce leagă New-Yorkul cu mahalaua Brooklyn, fiind încă foarte de dimineaţă, deci circulaţia aproape in-

[1] Gustav Adolf Gedat: Ein Christ erlebt die probleme der Welt.

existentă, din cealaltă extremitate a podului îşi face apariţia un om care după îmbrăcăminte părea a fi un comerciant. Ochii vigilenţi ai poliţaiului l-au observat şi îndată el se şi piteşte după un stâlp — fără ca celălalt să-l fi văzut — şi stă acolo aşteptând să vină trecătorul. In sfârşit, comerciantul soseşte în dreptul stâlpului unde se găsea ascuns reprezentantul ordinei pubice şi dupăce se opreşte din mers şi aruncă o privire circulară, se prinde vârtos cu amândouă mâinile de stâlpul podului şi încearcă să excaladeze balustrada pentru a se arunca în adâncul apei. O singură săritură a poliţaiului a fost suficientă pentruca să pună mâna şi să împiedice dela sinucidere pe comerciant. Intre cei doi oameni se naşte următorul dialog: — „Ce-ţi lipseşte?" — întrebă poliţaiul. — „Lasă-mă să sar — strigă comerciantul — pentru mine nu mai are nici un sens viaţa, totul s'a sfârşit. Lasă-mă!" — „Stai — zise poliţaiul — şi mă lămureşte de ce ce vrei să sari de pe pod!"

— „Eu sun prăvălier — răspunse acesta — şi cu toate eforturile mele, firma mea a falimentat. E o nebunie să mai speri într'o îndreptare. Priveşte numai la criza ce s'a pornit, la crahurile băncilor, la inflaţia dolarului ..... De aceea, te rog aşa de mult, lasă-mă să sar. Lasă-mă să mă înec"...

— „Nu! — zise poliţaiul — dumneata trebuie să rămâi aici. Eu vreau să te ajut. Gândeşte-te numai cât de frumoasă e viaţa. Şi apoi trebue să speri că toate se vor îndrepta şi va fi iarăşi bine. Numai curaj fratele meu! Toată pledoaria poliţaiului fu zadarnică căci interlocutorul său se forţa ca să scape. Tocmai atunci trecu un autobus şi călătorii avură un delicios şi matinal spectacol de amuzament. In cele din urmă, omul ordinei reuşi să convingă pe omul hotărât să se sinucidă — să mai întârzie puţin timp. — „Bine, răspunse acesta — mă învoesc şi îţi acord un sfert de oră, în care timp însă eşti dator să-mi dovedeşti că mai există vreun scop pentru care să trăiesc". — „All right" — zise poliţaiul: „un sfert de oră". Şi acesta începu să vorbească de jertfa sa, de frumuseţea vieţii, şi cum toate lucrurile se vor sfârşi cu bine... După aceea, luă cuvântul negustorul şi începu să vorbească de întreaga nebunie a vieţii economice, precum şi de neputinţa oricărei speranţe

de mai bine, de a face lumea mai bună. Vorbeşte apoi de toate nenorocirile cari au căzut peste America. Poliţaiul era acum foarte calm şi atent. Acum vorbea negustorul şi vorbea într'una. Deodată se opri şi înnodă astfel firul povestirii: „Sfertul de ceas a trecut de mult, trăieşte dumneata fericit şi fii cât mai norocos". Şi cu aceste zise, se şi prinse de stâlpul podului. Atunci poliţaiul strigă: „Stai! Stai! Ia-mă şi pe mine". Intr'o clipă amândoi au fost sus şi după ce s'au privit o clipă, s'au prins de mână şi au dispărut în apă.

Netăgăduit că această istorioară exprimă un mare adevăr. Trăim într'o vreme de adevărată anarhie spirituală; toate valorile morale au fost răsturnate şi toate criteriile de viaţă au fost discutate. S'a raţionalizat totul şi prin aceasta s'a ajuns să se ucidă însuşi dorul de viaţă. De fapt societatea modernă a asistat nu numai la falimentul băncilor — ci şi la acel al raţiunii. Raţiunea singură nu poate fi sfătuitorul vieţii. Dacă te laşi condus numai şi numai de logica raţiunii — uşor poţi ajunge la negarea vieţii. Increderea quasi-religioasă in atotputernicia raţiunii este o erezie. Reflecţia marelui Göethe e de o permanentă actualitate: „toate teoriile sunt cenuşii; verde e numai arborele vieţii".

Ce este sinuciderea? Din punct de vedere biologic, ea este autosuprimarea voluntară a vieţii, este stingerea vieţii; iar din punct de vedere creştin un păcat de moarte, o brutală negare a lui Dumnezeu. Celce neagă viaţa, neagă şi pe celce dă viaţa, pe Dumnezeu. Sinuciderea, deşi e un act individual, totuşi, dacă ţinem seama de anumite semnificaţii precise, conştient urmărite de sinucigaş, trebue să recunoaştem şi caracterul ei social. Sinucigaşul este un revoltat împotriva vieţii, însă prin actul său el intenţionează să provoace şi o repercursiune asupra vieţii sociale; de exemplu, când sinucigaşul vrea să se răsbune pe o persoană — făcând-o responsabilă de moartea sa, de fapt prin aceasta el urmăreşte o precisă sdrucinare morală a acesteia. De sigur că grava problemă a sinuciderii pune inevitabil întrebarea: cari sunt cauzele cari o provoacă?

La această întrebare s'a răspuns mult timp cu teoria determinismului unic. Astfel unii psihiatri francezi reduceau fenomenul sinuciderii la o manifestare psihopatică. Alţii, în

sfârşit, au declarat că e un fenomen provocat de cauze exclusiv sociale. Aceste explicaţii sunt inacceptabile, pentrucă sunt prea unilaterale şi prea simpliste. Mai verosimilă pare următoarea explicaţie: sinuciderea este un fenomen a cărui cauză primă şi determinantă se găseşte în starea psiho-fiziologică (organică) a individului şi care apoi este declanşată şi promovată de o altă cauză secundară şi ocazională — care poate fi o împrejurare socială gravă sau banală.

In orce caz ştiinţa medicală ne obligă să recunoaştem existenţa unei categorii de indivizi, cu structura vitală la cari cadenţa vieţii este deficitară, la cari „pulsul vieţii este aşa de puţin afirmat" încât împrejurările cele mai neînsemnate — o simplă observaţie — duc la auto-suprimare. Astfel de indivizi sunt incapabili să afirme cea mai mică rezistenţă. Fără îndoială că în majoritatea cazurilor de sinucideri, există un teren organic propice pentru acest act. Societatea care dă 90% din totalul sinucigaşilor este cea urbană, pentrucă din punct de vedere al potenţei vitale, ea reprezintă un coeficient inferior celei rurale — şi aceasta este o crudă ironie adusă civilizaţiei moderne. Aşa încât, diversele împrejurări sociale nu fac decât să selecteze din mulţimea temperamentelor şi structurilor organice pe acelea cari dovedesc mai puternice predispoziţii pentru sinucidere.

Reducerea problemei la doi termeni, factorul organic şi cel social, nu mi se pare completă, pentrucă nu epuizează în întregime problema. „In realitate — cum observă cu dreptate dl Biberi[2] — sunt sinucideri de oameni perfect sănătoşi sub raportul structurii sistemului nervos, după cum sunt altele din cauze sociale care nu au în ele nimic anormal". Şi tocmai aici este necunoscuta.

A reduce prin urmare cauzele sinuciderilor numai la „anormalitate", la „patologie" însemnează să aşezi problema pe un teren foarte puţin sigur: „pe distincţii şi nuanţe, pe subtilităţi şi interminabile discuţii teoretice". De altfel „o limită netă între normal şi patologic, cu deosebire în viaţa mentală, nu se poate preciza" — încât „discuţia e de-a dreptul insolubilă. In cumpănă intră atâtea date şi atâtea imponderabile, încât nu se poate aduce principial şi cert nici

[1] Ion Biberi: Thanatos pag. 195.

o hotărâre irevocabilă. Valabilă pentru anumite exemple, afirmaţia suportului patologic al sinuciderii devine greu acceptabilă şi chiar evident eronată pentru altele".[1]

In mulţimea şi varietatea cazurilor de sinucideri, se pot distinge mai multe categorii. Insă o clasificare absolută este cu neputinţă de făcut. Dl Biberi, în susmenţionata lucrare, încearcă o clasificare a sinuciderilor în patru categorii: 1. sinuciderile provocate de cauze sociale, 2. sinuciderile provocate de cauze patologice, 3. sinucideri din cauze metafizice şi 4. sinucideri gratuite. Menţin şi eu această clasificare, mai mult din consideraţii de metodă.

In prima categorie, intră toate acele cazuri de sinucideri, în cari socialul joacă rolul principal. Societatea exercită anumite presiuni morale şi constrânge b. o. pe trădător ca să nu mai supraveţuiască actului său. Aici intră de asemenea sinuciderile din răsbunare — harakiri — şi sinuciderile din remuşcare pentru nişte fapte condamnabile şi ireparabile. De sigur că sinuciderile demonstrative ale Japonezilor nu pot fi puse alături de sinuciderile celor cari şi-au pierdut averea la cărţi. Scrisorile rămase dela unii sinucigaşi, arată cum autorii lor, au fost conduşi la acest funest act de orgoliu, de gândul la efectul pe care îl va stârni gestul lor în conştiinţa societăţii. Tot aici trebuesc înglobate sinuciderile din motive economice, din cauza mizeriei. Găsim că la unele popoare primitive, sinuciderea este o obligaţiune pentru persoanele ajunse la o anumită vârstă. Hinduşii se sinucid din convingeri religioase. In orce caz, numărul sinucigaşilor din această categorie nu este mic.

In categoria a doua intră sinuciderile provocate de cauze morbide. „Sinuciderea apare în aceste cazuri ca un episod necesar şi condiţionat de un întreg tablou morbid. Gestul final este înscris în întreaga personalitate a individului, iar apetitul morţii apare după o expresie a lui Drieu la Rochelle, ca o vocaţie. In spiritul acestor oameni există o adevărată cohabitare a vieţii cu ideea morţii. Familiară, directă, irezistibilă, ideea morţii ia la aceşti oameni aspectul unui adevărat vârtej de gând, absorbind întreaga lor viaţă în orbita aceleiaşi preocupări". Bolnavi de

[1] Cf. o. c. p. 196.

nervi şi desechilibraţi sufleteşte, ajung să cadă pradă [1] unei adevărate monomanii — şi care în mod fatal îi duc la sinucidere.

Sinuciderea numită metafizică, este fructul nu atât a unor convingeri filosofice, care să conducă în mod logic la dispariţia în nirvana şi nici a unor convingeri despre inutilitatea existenţii, ci mai degrabă a absenţei unei credinţe religioase. Acest gen de sinucidere se explică printr'un gol lăuntric, printr'o nelinişte şi incertitudine spirituală. Pesimismul a tăgăduit întotdeauna valoarea vieţii şi a susţinut că viaţa este un rău iremediabil. Concluzia practică a pesimismului este fără îndoială sinuciderea. Cu toate acestea, pesimiştii numai au teoretizat că viaţa nu merită să fie trăită, însă ei nu au tras nici odată concluzia practică: sinuciderea. Lord Byron zicea că: „e ceva mai bun decât orce: să nu mai fii", dar pentru aceasta el nu s'a gândit niciodată ca să se sinucidă. Aşa încât, dupăcum cu dreptate a observat cineva, istoria omenirii cunoaşte Wertheri sinucigaşi — adică oameni desgustaţi de viaţă — dar Schopenhaurieni nu. Ba Schopenhauer, care ştia să filozofeze aşa de funebru asupra vieţii, se spune că s'a simţit foarte bine cu condiţiile vieţii şi încă aşa de bine încât la vârsta de 70 de ani, răspunzând la o felicitare, nu se mulţumeşte cu urarea de a împlini anii din promisiune apsalmistului: 70—80 şi-i aminteşte că „Sfânta Upanişadă spune în două locuri: 100 ani este viaţa omului; şi Mr. Flourens de la longévité, socoteşte tot aşa. Asta e o mângăiere". Printre poeţii noştri pesimişti, desigur că M. Eminescu ocupă un loc de frunte, căci dela el ne-au rămas aceste versuri pesimiste:

Şi apoi... cine ştie, de este mai bine:
A fi ori a nu fi.., Dar ştie ori-cine,
Că ceeace nu e, nu simte dureri
Şi multe dureri-s, puţine plăceri. Mortua-est.

Astfel cu toate afirmările pesimiştilor, că în viaţă există un excendent al durerii asupra plăcerii, totuşi ei n'au putut să provoace epidemii de sinucideri. (Va urma.)

[1] op. c. p. 200.

ARTĂ ŞI MORALĂ[1]

De Preot I. CONSTANTINESCU

Înainte însă de a intra în însuşi miezul problemei, trebue precizat sensul noţiunii de artă. Fără a mai analiza sumedenia de păreri emise pentru a defini arta, vom spune că ea este o înzestrare specială, un habitus cum spune J. Maritain, cu ajutorul căreia se realizează frumosul, căci toţi gratifică opera de artă ca fiind frumoasă. Dar aici survine problema capitală de care s'au lovit toţi esteticienii şi pe care s'au crezut datori s'o rezolve toţi filosofii şi anume: ce e frumosul? Evident că din felul înţelegerii frumosului decurge în mare parte şi concepţia raportului dintre artă şi morală.

Cei vechi şi în deosebi Platon, înţelegeau frumosul ca existând în sine, transcendent omului, independent de spiritul său şi întrucât artiştii redau ceva din această frumuseţe ideală, se apropie mai mult sau mai puţin de frumosul în sine. „Frumuseţe, spune Platon, ce trăeşte deapururi, ce nu se naşte şi piere, ce nu creşte şi scade; ce nu-i în sfârşit într'un punct frumoasă în altul urâtă; câteodată da, alteori nu; într'un anumit raport da, în altul nu. Frumuseţe ce nu se înfăţişează cu faţă, cu braţe sau cu alte întruchipări trupeşti; frumuseţe ce nu-i cutare gând, cutare ştiinţă, ce nu sălăşlueşte în altă fiinţă decât în sine; nu stă într'un animal, în pământ, în cer, sau oriunde aiurea; frumuseţe ce rămâne ea însuşi cu sine, pururea identică şieşi prin unicitatea formei; frumuseţe din care se împărtăşeşte tot ce-i pe lume frumos, fără ca prin apariţia şi dispariţia obiectelor frumoase ea să crească, să se micşoreze, ori să îndure o cât de mică ştirbire... Ce să mai zicem de omul căruia-i e dat să contemple frumuseţea cea limpede, curată, neprihănită... nu cea plină de carne şi coloraţie omenească, sau de altă zgură a firii muritoare? Ce să mai zicem când el ar putea zări frumosul divin, frumosul cel cu înfăţişare unică?... Numai unul ca

[1] Continuare din nr. precedent p. 328 urm.

acesta este în stare să creieze nu măşti ale artei, măşti de care nu se atinge, ci opere de artă adevărată, ca unul ce a pătruns în largul adevărului".[1] Pentru mulţi alţi filosofi frumosul nu e transcendent omului, ci el este exterior lui, constând în anumite însuşiri ale lucrurilor, ale obiectelor, cari ar fi sesizate de artişti, iar aceştia transpunându-le, predispun spre contemplaţie pe spectator. Aceste însuşiri cari constitue frumosul ar fi: proporţie, simetrie, coordonare, perfecţiune. Deci oriunde am găsi aceste însuşiri, fie în natură sau în artă, suntem predispuşi să spunem că ne aflăm în faţa frumosului.

Concepţia frumosului obiectiv a avut şi are numeroşi critici. Căci au spus unii: „dacă frumuseţa ar fi o realitate sau un ansamblu de realităţi suprasensibile, nu s'ar înţelege cum artiştii ar putea să difere unii de alţii altfel decât prin trepte în fidelitatea sufletului cari le-ar condiţiona operile, ceeace nu-i mai puţin decât a nega rolul originalităţii în artă şi a pune pe artist în rangul unui copist mai mult sau mai puţin abil... Pentru a face o operă de frumuseţe artistul n'are să imite sau să urmeze un model preexistent, superior lumii sensibile. Şi caricaturile sunt opere de artă".[2] Amintim însă în treacăt că chiar caricatura, pentru a fi operă de artă, trebue să treacă prin sufletul artistului, care poate şi trebue să fie străluminat de un fulger suprasensibil, dupăcum şi un peisaj, spunea Amiel, este o stare de suflet.

Şi dacă s'au ridicat mulţi condamnând concepţia frumosului transcedental, nu mai puţini s'au ridicat contra frumosului din natură. Căci imitarea naturii sub toate aspectele sale nu poate constitui frumosul; în natură există foarte mult urât, foarte mult rău, pentrucă e dezarmonie, antagonism. Universul în întregime e o perfectă operă de artă; pentru artist însă, nu poate furniza decât elemente pentru artă.

Atunci vin psihologiştii şi spun: frumosul e în om, e înlăuntrul nostru. „Frumuseţa pe care o găsim în realitate este o invenţie, o creaţie a subiectului. Ea e ceeace noi

---

[1] Platon: Banchetul şi Phaidon, trad. Cesar Papacostea. Bucureşti 1930, pag. 67 passim.

[2] P. Gaultier: Le sens de l'art, Paris, pag. 2?.

adăugăm naturii, vestmântul pe care noi îl ţesem în forul nostru interior, cu elementele pe cari ea ni le furnizează".[1] Mulţi filosofi au arătat că frumosul se reduce la acea emoţie psihică, emoţie pe care o resimţim în prezenţa lucrurilor frumoase. „Ea este acel joc interior, acea feerie intimă şi delicioasă pe care aceste lucruri o determină în noi, desfăşurarea armonioasă şi integrală a tuturor puterilor fiinţei noastre în funcţie de sensibilitate şi fără alt scop decât însăşi desfăşurarea".[2] La ce răspunde în afară această emoţie, esteticienii nu pot răspunde precis. Ceeace spun ei, e că frumosul vine din eu, că orice frumuseţe „este creaţia persoanei subiective, că există prin urmare o frumuseţă obiectivă, adecă făcută comunicabilă altora, care-i manifestarea exterioară, frumuseţa subiectivă exteriorizată".[3] Aşadar, întrupare a emoţiei estetice, în care frumosul se rezumă, arta este un joc creator de frumuseţe.

Astfel dela critica frumosului obiectiv, exterior, s'a ajuns reducându-se frumosul la emoţia estetică, la plăcere, la acele efecte provocate subiectiv de către frumos. Criticându-se o extremă, s'a ajuns la altă extremă, căci pe când obiectiviştii cei mai numeroşi erau de acord în a admite existenţa reală a frumosului, subiectiviştii spun că nu există calitate reală de frumos; un lucru nu e frumos fiindcă îndeplineşte anumite condiţii şi posedă anumite însuşiri, ci e frumos fiindcă ne place nouă. Sau mai ştiinţific vorbind, e frumos ceeace-ţi provoacă o emoţie artistică, o emoţie estetică interioară.

[1] P. Gaultier: op. cit. pag. 26.
[2] P. Gaultier: op. cit. pag. 29,
[3] Ibid.

PREDICĂ LA DUMINECA XVIII DUPĂ RUSALII

De Preot MIHAIL NEAGU

Iubiţi credincioşi,

Bunătatea lui Dumnezeu este nespus de mare. Noi nici nu ne dăm seama îndeajuns de bine de aceasta bunătate. Dumnezeu poartă grija noastră totdeauna, şi *nu poate uita de noi.* Şi atunci când ne credem părăsiţi şi lăsaţi în mâna „celui rău", El cu noi este.

Dumnezeu trimite cele mai diverse semne de încercare păcătoşilor, ca să se pocăiască, să se mântuiască. Incercările lui Dumnezeu sunt adeseori greşit înţelese. Nu odată auzi pe cel încercat cum strigă: „De ce mă încearcă Dumnezeu atât de mult? De ce mă încearcă mai mult decât pe toată lumea? Nu mai sunt şi alţii, pe cari i-ar putea încerca? Doar eu sunt cel mai păcătos? Nu mai sunt şi alţii ca mine? Numai eu să sufăr şi altora să le meargă bine?"

Să se ştie că creştinul adevărat n'are drept să judece în chipul acesta, nici să pună astfel de întrebări! Creştinul adevărat altcum vede încercările lui Dumnezeu. Il încearcă Dumnezeu? El se întreabă: „Ce vrea Dumnezeu cu mine? Unde vrea să mă ducă cu încercările sale? Iată eu sunt gata să urmez poruncii Sale. Ştiu că sunt păcătos, ştiu că sunt nevrednic. Şi Dumnezeu bine face că mă încearcă, ca nu cumva să mă depărtez prea mult de El".

Şi dacă Dumnezeu continuă să-l încerce pe om, el ca un bun creştin se împacă şi cu aceasta. El vede bunătatea lui Dumnezeu întru toate şi zice: „Mi-am recunoscut păcatele, dar Dumnezeu ştie mai bine ca mine, că de unele păcate am uitat. Iată le recunosc şi mă pocăesc".

Dumnezeu, întru înţelepciunea Sa, poate continua cu încercările. Creştinul bun se'mpacă pe deplin şi cu această

încercare şi zice: „Mi-am examinat conştiinţa şi mai amănunţit, dar de bună seamă că mai am multe păcate de cari nu-mi dau seama şi de aceia mă încearcă Dumnezeu. Vreau să mă îndreptez şi mulţumesc lui Dumnezeu pentru toate încercările, căci altcum, nevrednicul de mine, pieream neîndreptat".

Dumnezeu poate să încerce pe om şi mai mult. El poate da voie „celui rău" să ne stăpânească întru toate. Dar un lucru trebue să-l ştie orice creştin: *Dumnezeu niciodată nu ne părăseşte!*

Pe drumul Gadarei, de multă vreme nu trecuse picior de om. In mormintele din părţile acelea trăia un îndrăcit, „care de multă vreme în haină nu se îmbrăca şi în casă nu petrecea" (Luca 8, 27). Era spaima ţinutului întreg. Inarmat, ameninţa pe toţi ceice treceau prin părţile acelea (Mat. 8, 28).

Fiul lui Dumnezeu se urcă în corabie cu apostolii Săi, ca să treacă în părţile Gadarei. Parecă aud pe sfinţii apostoli cum s'au apropiat de Domnul şi i-au zis: „Invăţătorule, nu te duce în părţile acelea. Un îndrăcit stăpâneşte tot ţinutul acela. Nu te duce! Ţi se poate întâmpla vre-un rău". — Mântuitorul merge înainte, caşicând n'ar fi nici o primejdie. Şi iată minunea! Indrăcitul se ridică ca o furtună şi aleargă spre Domnul. Deodată înţepeneşte; mâinile îi cad îmbrâncite. Doar gura a început să-i grăiască cu multă sfială: „Ce ai cu mine Isuse Fiul lui Dumnezeu celui Prea Inalt" (Luca 8, 28). „De ce ai venit aşa de curând să mă munceşti" (Mat. 8, 29).

Omului păcătos toate-i vin prea curând! *Ziua pocăinţii* vine prea curând. *Bătrâneţea* vine prea curând. *Moartea* vine de tot prea curând, deşi adeseori întârzie până la 70—80 ani. Păcătosul vrea să trăiască cât se poate de mult, dar... în păcate, şi nu în înfrânare. Durere mare stăpâneşte sufletul nostru când ştim că păcătoşii mai bine doresc moartea decât viaţa în înfrânare.

Bietul om... nu vrea să ştie că a trăi în păcate este cel mai mare rău posibil!

Dacă ai cere unui om să doarmă în aceeaş cameră

cu un mort, nu doarme, pentru toată lumea, căci se teme, deşi mortul nu mai face nimic.

Dacă am cere cuiva să doarmă în camera în care se găseşte un şarpe veninos, nu doarme pentru toate bunătăţile lumii, — pentrucă se teme de moarte.

Dar de ce nu se teme omul de adevărata cauză a morţii, de păcat? Nu se teme pentrucă nu iubeşte îndeajuns pe Dumnezeu. *Celce iubeşte pe Dumnezeu, urăşte păcatul, pentrucă este dela „cel rău".*

Ori noi, în viaţa de toate zilele, vedem altceva. Vedem pe om cu câtă grije închide în sufletul său păcatul. Il îmbracă bine să nu se răcească. Il hrăneşte bine să nu se prăpădească. Il mângâe, pentrucă prea-i este drag sufletului său.

O mai mare rătăcire ca aceasta nu se poate. Acolo unde este păcatul, este de faţă şi uneltirea diavolului. Păcătosul în tot momentul poate fi cuprins în mrejile diavolului, ca şi îndrăcitul din părţile Gadarei. *Acolo unde este păcatul, este şi culcuşul cald al diavolului!*

„Dacă ne alungi pe noi — zice diavolul — dă-ne voie să intrăm în turma de porci" (Mat. 8, 31). *Această cerere a diavolului să cutremure pe toţi păcătoşii!* Câte turme de oi, cirezi de vite, herghelii de cai, nu păşteau în părţile Gadarei, şi *diavolul nu şi-a cerut voie să intre decât în „porci!"* Acolo unde-i noroiul păcatului, este diavolul acasă! Acolo unde sufletul este ruină, diavolul este stăpân!

Dumnezeu nu ne vrea aşa. El ne vrea curaţi. El este gata în tot momentul să alunge uneltirile diavolului, chiar şi atunci când nu-i cerem acest ajutor. El vine la noi ca şi la „îndrăcitul" din sfânta Evanghelie, fără să-l rugăm. El ştie de ce avem lipsă, şi de aceea vine. El este Părintele ocrotitor care-şi apără de rău copiii neştiutori, chiar şi atunci când sunt nevrednici. *Bunătatea lui Dumnezeu este nemărginită!*

Dacă Dumnezeu ne-ar sta într'ajutor în măsura vredniciei noastre şi am primi ajutorul lui ca o răsplată a muncii noastre — niciodată nu ne-am mântui! *In dar primim harul lui Dumnezeu,* ca nimenea să nu se mândrească cu vrednicia sa.

Dacă sunt săraci cari îşi câştigă cerşind pâinea de toate zilele, cei dintâi suntem noi, cari nu din vrednicia şi munca noastră trăim, ci din harul lui Dumnezeu. Şi eu cred că mai multă îndreptăţire are schilavul la ajutorul nostru, decât avem noi nevrednicii în faţa lui Dumnezeu!

Săracul este neputincios, noi suntem nepăsători.

Săracul poate fi bun, noi suntem nevrednici.

Săracul poate fi om neîntreg, noi suntem conştii de blestemăţia sufletului nostru şi totuşi nu ne îndreptăm.

Bunătatea lui Dumnezeu este nemărginită. Dar Dumnezeu pe nimenea nu sileşte la fericirea vecinică. Amin.

ATITUDINI

HRISTOS ŞI MORALA ÎN STATUL ETNOCRATIC

Inimoasa revistă naţionalistă Sfarmă Piatră, a publicat în vară o lucrare de originală gândire politică românească, alcătuită de mintea luminată a eminentului cugetător şi luptător naţionalist care-i dl profesor Nichifor Crainic şi întitulată **Programul statului etnocratic.** Ea a fost extrasă apoi într'o broşură elegantă (Nichifor Crainic: Programul statului etnocratic; Colecţia naţionalistă nr. 1, Bucureşti, Tipografia ziarului „Universul", 1937, pag. 56. Preţul Lei 10). Apariţia ei a stârnit fireşte oarecare vâlvă; care, după modesta noastră opinie, n'a îmbrăcat dimensiunile pe cari le merita. S'a ocupat de ea presa naţionalistă. Nu toată. Şi mai ales nu cu unanimă simpatie. Explicaţia-i uşor de dat, oricât ar fi de neplăcută pentru anumiţi inşi. Dl Nichifor Crainic e un om inteligent. Pe deasupra, mai e şi un mare neastâmpărat. Dacă ar avea numai aceste două însuşiri şi ar fi destul ca să'nţelegi de ce acest om excepţional este atât de incomod pentru adversarii săi şi atât de temut. Puţini sunt aceia cari să accepte lupta la câmp deschis cu acest spirit vijelios. Ar ieşi iremediabil înfrânţi. Şi atunci organizează în jurul persoanei şi operei sale o adevărată conspiraţie a tăcerii. Asta-i soarta oricărui profet: nu-i bine primit în patria sa.

In cele ce urmează, noi nu ne vom lăsa nici intimidaţi, nici entuziasmaţi de primirea ce i-a fost rezervată de presa dela noi proaspetei formule de stat lansată de dl Nichifor Crainic. Vom nota fără părtinire observaţiile noastre şi ne vom sili să prezentăm evenimentul în proporţiile cele reale.

Ce-i statul etnocratic?

O construcţie magnifică a ceeace ar putea fi România de mâine.

Formula e creaţia dlui Nichifor Crainic. Ea vrea să exprime tocmai contrarul statului democratic, ţărănesc sau proletar Iată tâlcul lămurit cu care-şi însoţeşte autorul această expresie:

„După doctrina naţionalistă, nu demosul, adică poporul, „fără deosebire de rasă şi de religie" — (formula francmasonică) — alcătueşte statul. Fiindcă demosul e ceva nedefinit, fără identitate istorică, fără omogenitate de sânge, fără unitate spirituală de credinţă şi fără voinţă proprie; nu el poate alcătui statul, ci ethnosul, adică neamul sau naţiunea. Fiindcă ethnosul sau neamul e ceva definit, cu identitate istorică, cu omogenitate biologică şi psihologică, cu unitate spirituală,

cu voinţă şi putere proprie. Prin însăşi natura lui de unitate biologică şi psihologică definită, neamul, în manifestarea lui politică, nu poate fi democraţie, ci etnocraţie".

Expresia de „stat etnocratic" nu vrea să se substitue celei de „stat naţionalist" nici s'o elimine din vocabularul curent. Ea ţinteşte cu totul altceva: s'o adâncească, s'o precizeze, să-i dea contururi clare şi să-i dea relief. Statul etnocratic nu-i o continuare a statului naţionalist, ci-i o desăvârşire a acestei formule care poate părea uneori vaporoasă, nedeterminată deajuns. „Statul etnocratic" stă faţă de „statul naţionalist" ca atributul pe lângă subiect. Că aşa este, ne încredinţează următoarea definiţie: stat naţionalist înseamnează stat etnocratic, adică stat care există prin voinţa şi prin puterea neamului nostru.

Cu greu rezist ispitei de-a expune concepţia atât de clară şi de viguroasă ce şi-o face dl N. Crainic despre naţiune, care încetează să mai fie o „plebe amorfă, anonimă şi fără memorie, care-şi schimbă părerea cu fiecare răsărit de soare" cum este în statul democratic. In statul etnocratic, naţiunea e săltată dela rolul degradant arătat mai sus la acela de „permanenţă istorică prelungită în voinţa conştientă de a dura şi de a crea ca atare. Menirea ei nu e aceea de a vota în fiecare zi, ci aceea de a adăuga o piatră nouă la propriu-i templu de cultură şi de civilizaţie". Naţiunea nu-i număr, nu-i strânsură, nici clase sociale. Cel puţin în statul etnocratic nu. Aici naţiunea e alcătuită din felurite categorii de muncă sau profesiuni. Odiosul termen de „clase", atât de fluent în doctrina democratică, este sistematic evitat. S'a văzut din destul la ce rezultate dezastruoase a dus împărţirea artificială a unei naţiuni în „clase sociale": la lupta de clasă cu tot alaiul ei de nenorociri.

In doctrina statului etnocratic „naţiunea română e creatoarea României şi stăpâna ei". Pentrucă: „naţiunea română e mai veche decât oricare alt neam aflător pe acest pământ românesc. Dreptul ei de proprietară a ţării acesteia e mai vechi decât orice năvălire, decât orice colonizare, decât orice infiltraţie vicleană". Scurt şi cuprinzător. Concluziile cari decurg din această lapidară precizare zac la 'ndemâna oricui. Românul încetează de a mai fi slugă la el acasă. Străinii, oricari ar fi ei, pot trăi alăturea de noi, dar nu deasupra noastră — cum se exprima oarecând atât de nimerit dl profesor Nicolae Iorga.

Din această concepţie justă despre naţiune se despică şi se explică toate celelalte ramificaţii ale programului statului etnocratic.

S'a spus că naţiunea română e creatoarea şi stăpâna *României. Calitatea de stăpână a României îi dă dreptul naţiunii române — mai mult: o obligă — să-şi impună concepţia* ei *de viaţă în organismul statului etnocratic. Care-i această concepţie de viaţă, răspundem cu istoria în mână: cea* spiritualistă. *Aşadar dela ea vor porni — şi din ea se vor alimenta — toate acţiunile de educaţie*

individuală şi socială organizate de statul etnocratic. Cu acestea — făcând un înconjur pe cât de lung, pe atât de necesar — am ajuns la cel mai important compartiment al programului statului etnocratic şi totodată în miezul problemei pe care ne-am propus s'o examinăm mai pe'ndelete. Ne este rezervată, în sfârşit, bucuria rară de-a putea citi într'un program politic pagini întregi despre o instituţie pe care toate programele politice aşazise democrate o ocolesc şi o trec cu vederea oridecâteori pot: Biserica.

S'a spus că concepţia de viaţă a statului etnocratic este spiritualistă. Nu-i vorba aici de-o spiritualitate leşinată, nedeterminată. Nu stăm în faţa unei tentative dibace de cocoloşire a unei realităţi fundamentale în compoziţia românismului. Programul statului etnocratic oferă cea mai clară şi mai explicită expresie a acestei realităţi. Neamul nostru s'a născut creştin. Statul etnocratic nu nesocoteşte acest adevăr. Dimpotrivă, face din el baza aşezării sale. Statul etnocratic se inspiră din doctrina creştină fiindcă-i statul unei naţiuni creştine şi nu atee sau altfel. E de tot firesc deci, întrucât suntem creştini, să împlinim pe toate feţele, în toate amănuntele ei, legea creştină, să facem din ea temelia de stâncă a edificiului unui stat care-i al unei naţiuni creştine. Sau atunci nu mai suntem creştini. Dar această ipoteză nici nu mai vine în discuţie. Firea poporului nostru — avem destule dovezi — refuză organic orice încercare de violare a acestei comori de simţire creştină, la care ţine cu o mucenicească încăpăţinare în ciuda tuturor asalturilor duhului vrăşmaş al veacului care ţinteşte să i-o înăbuşe.

Această spiritualitate creştină, în statul etnocratic se va exprima printr'o instituţie creştină: „aşezământul prin care se exprimă concepţia spiritualistă e Biserica". Biserica încetează să mai fie considerată o cantitate neglijabilă, o afacere privată sau un obiect de prigoană ca'n statul ateu. In organismul etnocratic al statului românesc gândit de dl Nichifor Crainic, Biserica e o funcţiune principală — şi anume prima funcţiune principală. Nu din condescendenţă faţă de această instituţie sfântă, ci dintr'o justă apreciere a rolului netăgăduit însemnat şi hotărâtor pe care-l are ea şi a răspunderilor înfricoşate faţă de bunul mers al neamului pe cari le împarte cu celelalte funcţiuni principale de stat (cultura naţională, apărarea naţională, sănătatea publică, justiţia, economia naţională, etc.) i se face favoarea de-a fi înşiruită în fruntea acestora.

Intrucât neamul românesc e un neam creştin **ortodox,** *întrucât* **Biserica ortodoxă** *e consacrată aşadar de istorie ca* **biserica neamului românesc,** *ea rămâne ca atare în statul etnocratic; sau altfel spus, statul etnocratic îi restitue acest rol, o reintegrează în drepturile sale. Faţă de stat ea nu stă într'un raport de subordonare ci de* colaborare *armonică, reciprocă; statul nu se amestecă în domeniul ei de activitate, nu o tutelează, nu-i cenzurează şi nu-i paralizează paşii pe care-i face ci o respectă şi o sprijineşte ca să-şi poată îm-*

plini misiunea ei. Statul etnocratic acceptă doctrina bisericii ortodoxe fără s'o discute. Preoţii stau sub autoritatea chiriarhală. Salarul îl primesc dela stat. In statul etnocratic, preotul va fi paznic al datinilor şi nu numai atât: „el trebue să fie un creator de viaţă spirituală, morală şi socială în sens creştin". La fel Biserica: ea va fi „un izvor continuu de iniţiative în acest sens; ea va susţine şi va călăuzi toate iniţiativele practice în folosul aproapelui. Toate societăţile de binefacere, de asistenţă şi ocrotire socială se vor organiza, sub conducerea ei, într'o mare operă naţională pentru ajutorarea săracilor şi nevoiaşilor". Asta nu înseamnează altceva — spune programul citat — „decât o restituire a rolului istoric, pe care l-a deţinut Biserica" şi de care voiau s'o desbrace toţi antichriştii şi irozii tuturor vremurilor. Mănăstirile ţării — sfintele noastre mănăstiri nedreptăţite — se vor reorganiza sub o comandă unică. Monahii vor fi selecţionaţi şi repartizaţi în grupe de contemplaţie, de cultură, de propagandă, de samaritanism, după darul de care s'au învrednicit a se împărtăşi fiecare.

In statul etnocratic creştinismul de faţadă *va ceda locul* creştinismului practic. *Preoţii, Biserica, mănăstirile, sunt chemate să-l înfăptuiască. Biserica va fi tare „când va transforma doctrina în faptă vie". Ea va purta* grija morţilor *(cultul sfinţilor, cultul eroilor patriei şi cultul morţilor familiari),* grija săracilor *(întreaga acţiune de ridicare din mizeria morală şi materială a lumii nevoiaşe) şi* grija copiilor. *Prima grije, constitue legătura mistică cu* trecutul; *cealaltă, legătura cu* prezentul; *ultima, formează pregătirea viitorului creştin şi românesc al neamului. Indeosebi aceasta din urmă se bucură de speciale atenţiuni în programul statului etnocratic, care o încredinţează întru totul Bisericii. Ceeace dovedeşte că statul etnocratic recunoaşte şi preţueşte la justa lor valoare nepreţuitele servicii pe cari i le poate aduce Biserica. Căci iată ce putem citi altundeva: „se va reforma educaţia religioasă a copiilor şi a tineretului în sensul creştinismului practic". Şi „Noul Testament va deveni cartea de cetire a tuturor şcolarilor din ţară, dela clasele primare, până la Universitate". Importanţa acestui deziderat credem că nu scapă nimănui. Noi ne-am mai oprit asupra lui acum câţiva ani, când comentam undeva măsura similară luată în Italia de Ducele Mussolini. O întâmpinăm cu vie satisfacţie acum când o vedem îmbrăcată'n graiu românesc. Şcolarul român învaţă de toate. Cunoaşte pe toţi literaţii noştri mari şi mărunţi, puri şi impuri — fiindcă aşa pretinde programul studiilor. Pe Dumnezeu şi cuvântul Lui îl cunoaşte mai puţ'n. Deaceea nu-i de mirare că întâlneşti bacalaureaţi cari vin la teologie şi când le pui Testamentul Nou în mână caută Evanghelia dela Mateiu la sfârşit... Autentic! Asta-i şcoala laică. Statul etnocratic nu vrea să continue a cultiva ignoranţa în cele sfinte. Idealul său e să-şi formeze cetăţeni creştini — şi anume* creştini practicanţi. *„Viaţa lui Isus Hristos va fi modelul educativ al oricărui tânăr român".*

Iată câte are de făcut Biserica în statul etnocratic. Iată la câte acţiuni are să-i sară într'ajutor statul etnocratic. Şi acest stat promite, se obligă să ajute Biserica „prin toate mijloacele". Acest ajutor i-l va oferi fără dedesupturi. Pentrucă-i stat creştin. Şi ca atare, înţelege că „legile lui se vor conforma legilor ei (Bisericii) morale". Ceeace subscrie cu litere apăsate, la sfârşitul capitolului despre Biserică, unde zice: **Legea lui Hristos, legea statului.** *Asta înseamnă a fi consecvent cu tot ce s'a spus până aci.*

Într'un stat creştin ortodox, cum este statul etnocratic, Hristos se preamăreşte prin Biserica neamului românesc — nu numai cu buzele, ci mai ales cu fapta. Şi pentruca să nu mai existe nici o umbră de îndoială asupra sincerităţii declaraţiilor sale, statul etnocratic ne va face să simţim în întreg programul său că Hristos prezidează realmente tot ce intreprinde el. Un stat creştin trebue să fie stat moral înainte de toate. Statul etnocratic, stat creştin, ia în serios morala lui Hristos. Dovezi? Ne îmbie multe. Nu le vom înşira pe toate.

„Toate dispoziţiile legilor democratice în contradicţie cu concepţia morală a educaţiei poporului se vor suprima. Statul etnocratic nu poate legifera păcatul pentru a-şi creia venituri bugetare". *Dispoziţie unică — pe glob. Dreptaceea, bunăoară „alcoolul şi derivatele lui se vor interzice din consumaţie". O soluţie de cremene. Şi ca aceasta mai sunt multe în statul în care sfinţii creştinătăţii şi vitejii neamului sunt proclamaţi de model al educaţiei naţionale. Mai vreţi una — tot atât de „tare"? „Statul etnocratic afirmă răspunderea morală a tuturor creatorilor de cultură. Precum poporul nu poate fi hrănit cu hoituri, tot astfel sufletul lui nu poate fi hrănit cu pornografie şi idei dizolvante". Deaceea „toate instituţiile şi intreprinderile de difuzare a culturii vor fi în mâna Românilor neaoşi şi sub controlul statului".*

Un ultim cuvânt despre regimul celorlalte culte pământene şi poziţia lor faţă de Biserica neamului românesc. Problema-i destul de spinoasă. Deslegarea pe care i-o dă, însă, e cât se poate de norocoasă. In primul rând, fraţii Români uniţi cu Roma... „Catolici în dogmă, ei au rămas ortodocşi prin forma şi prin esenţa cultului". Din aceste două pricini — adică întrucât sunt un mădular desfăcut din trupul românesc, de Roma papală, care a rămas totuşi ortodox prin forma şi prin esenţa cultului — statul etnocratic îi socoteşte ca făcând parte „în mod practic din Biserica naţională". Prin această dispoziţie, pe care noi o socotim fericit inspirată, se lasă loc liber doritei reparaţii care-i va incadra din nou, odată şi odată, în Biserica neamului din care au fost rupţi. Lucru care — deşi anevoe, trecând peste multe greutăţi, înfrângând destule împotriviri — tot se va face. Programul statului etnocratic, prin regimul de care-i împărtăşeşte, lasă să se întrevadă această posibilitate. Actul dela 1700 — ca orice act omenesc — nu-i vecinic. Vecinică şi nebiruită de

nimic — nici chiar de porţile iadului — e numai Biserica cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească pe care a întemeiat-o Hristos.

Celelalte culte istorice „vor fi libere cu condiţia respectului faţă de stat şi a renunţării la orice prozelitism printre Români", cari au o Biserică a lor capabilă să-i mântuiască. Singur „cultul talmudic al urii împotriva creştinismului, nu va putea fi subvenţionat".

O măsură care ne umple sufletul de-o imensă bucurie, e cea privitoare la secte: „pe teritoriul statului etnocratic român nu se vor admite sectele sub nici un motiv", pentrucă „ele sunt o primejdie pentru stat". Am putea zăbovi îndelung pe marginea acestei dispoziţii cuminţi. N-o facem. Vom reveni altădată. Subliniem însă un lucru: această măsură nu urmăreşte să acopere vre-o închipuită slăbiciune a Bisericii neamului, nici acea pretinsă lipsă de spor în pastoraţie pe care ne-o reproşază „Unirea" blăjană oridecâteori se supără pe noi (asta se'ntâmplă des: odată'n săptămână). Nu. Programul statului etnocratic e clar şi categoric în această privinţă: sectele vor fi interzise pentrucă „sunt o primejdie pentru stat". Cât am strigat noi, aici, acest adevăr — şi alţii mai'nainte de noi!

Aceeaşi soartă o vor avea toate societăţile oculte. „In afară de Siguranţa generală a statului, etnocraţia nu admite nici un fel de organizaţie secretă" pentrucă „tot ce e secret însemnează conspiraţie împotriva bunei rânduieli a vieţii naţionale". In consecinţă, francmasoneria — care „e mult mai primejdioasă pentru statul etnocratic decât însuşi comunismul, prin faptul că lucrează în ascuns" — rotarismul, şi toate celelalte asociaţii de caracter secret vor fi desfiinţate. Scopul lor e subjugarea neamului nostru faţă de puterile internaţionale. Demnitarii cari vor fi descoperiţi ca membrii ai acestor organizaţii vor fi destituiţi" ca unii cari „au călcat jurământul de credinţă faţă de rege şi de statul naţional".

E un aer proaspăt până şi'n cuvinte — ozonul „Gândirii" şi-al „Calendarului" creştin — în această grandioasă construcţie care încununează cugetarea politică a dlui Nichifor Crainic. Dsa o îmbie, fără să ceară nimic în schimb, partidelor naţionaliste dela noi, cari cu multă părere de rău trebue să o spunem, nu se înţeleg prea strălucit întreolaltă asupra metodelor prin cari vor să creieze cealaltă Românie, deşi glasul îndurerat al ţării le imploră mereu să închege un front unic în faţa primejdiilor ce ne pândesc din toate ungherele.

Va isbuti oare?

Noi îi dorim sincer acestui program politic — care nizueşte să realizeze salvatoarea deviză: **omnia instaurare in Christo** *— să n'aibă soartea utopiilor cari n'au isbutit să cucerească altceva decât o pagină îngropată în cartoanele cine ştie cărei istorii a doctrinelor politice şi economice menită să facă deliciul „civilizaţilor" vremurilor prezente şi viitoare.*

GRIGORIE T. MARCU

MIŞCAREA LITERARĂ

Camile Flammarion: DUMNEZEU ÎN NATURĂ. Trad. de Arthiereul Irineu Mihălcescu şi Pr. Victor Nicolescu. Bucureşti, Edi ura „Pace", 1937. Pag. 466. Lei 100.

Cartea lui C. Flammarion: „Dumnezeu în natură", a făcut la apariţia ei, o impresie puternică. Ea se ridică împotriva mentalităţii unui veac materialist şi ateu, cu un cortegiu însemnat de adepţi, între cari amintim pe Moleschott, Büchner, Vogt, Czolbe, A. Comte etc.

Inzestrat cu un spirit critic deosebit, ajutat de o cultură ştiinţifică vastă, dublată de un puternic talent literar, C. Fl. s'a ridicat deasupra şi împotriva contemporanilor săi, cari reduceau totul la materie şi la procesul ei inconştient.

Adept şi susţinător al concepţiei spiritualiste, câştigată în urma unor minuţioase cercetări ştiinţifice, el a văzut în natură „o poemă" în care „spiritul cugetător, oricum ar observa găseşte un drum care duce la Dumnezeu" (pag. 419).

Ca să intrăm în poziţiunile acestei concepţii, să urmărim împreună cu autorul cărările cari duc la Dumnezeu din observarea naturii. Volumul se împarte în cinci cărţi.

Cartea I poartă titlul: Forţa şi Materia.

Ştiinţa veac. XIX susţinea că natura, macro şi microcosmosul, cu toată diversitatea aspectelor ei, nu e decât un produs întâmplător al eternei materii. Aceasta guvernează lumea. „Omul e un produs al materiei" cum zicea Büchner. Sau, „a trăi nu e decât o formă particulară a mecanicei" adaugă Virchow. Asemenea fraze, pretinsa ştiinţă a veacului XIX-lea a furnizat la tot pasul. Concepţia dominantă în acest veac era cea mecanicistă. Acesteia, Fl. îi opune teza dinamismului, care nu reduce toate fenomenele la materie, ci la idea de forţă.

Un prim drum care duce la Dumnezeu e acesta: „Dela materie noi ne ridicăm la forţele cari o cârmuesc, dela forţe la legile cari le guvernează, dela legi la tainicul lor autor" (pag. 43).

Să vedem însă pe unde duce acest drum al mărturisirii divinităţii? Cari sunt aspectele şi frumuseţile lui, încât ajunşi la capătul lui să putem exclama cu psalmistul: „Mari şi minunate sunt lucrurile Tale Doamne".

1. Mai întâi Flammarion dă glas *cerului,* cu luminile lui măreţe de aştri.

Regularitatea şi armonia luminilor cereşti minunează mintea noastră şi o cântă toţi astronomii alături de psalmist. Dacă ne-am imagina numai lipsa acestora, mintea ni s'ar întuneca gândindu-ne la

consecințele ei groaznice. „O lumi cerești, zice autorul, voi povestiți gloria lui Dumnezeu“ în termeni neîntrecuți (pag. 60).

2. Pământul, cu legile cari îl stăpânesc, cu proporțiile definite cari însoțesc toate combinațiile și unde hazardul dă explicații ridicole, acest pământ e încă o mărturie puternică despre prezența lui Dumnezeu în lume.

Lumea anorganică și organică, viața infinitului mic, ca și cea a plantelor, vorbesc toate — celor ce știu să înțeleagă minunatul lor graiu — despre Creator. „Dumnezeu cel etern, imens, atotștiutor, atotputernic, a trecut pe dinaintea mea, zicea Liné, după admirabilele sale lucrări asupra organizațiunii plantelor“ (pag. 78).

Cartea II. *Viața.* O alee minunată, care duce pe celce o cunoaște cu adevărat la izvorul și principiul vieții, la Dumnezeu.

Cu o ironie fină autorul supune unei serioase critici teoria materialistă. Gândirea e un produs al creerului, precum fierea e o secrețiune a bilei. Acesta era crezul materialist. Toată știința, oricâți lauri au încununat rezultatele ei strălucite, nu a putut să reducă viața la combinările chimice din laborator. „Niciodată chimistul, nu va putea să facă în laboratorul său o frunză, un fruct, sau un organ“ (pag. 137). Viața are aspecte multiple și variate. Unii s'au lovit de ele, cum se lovește orbul fără călăuză la cotiturile drumului. Iată-ne chiar la începutul ei: originea ființelor. Câte păreri și aici, câte încercări de-a ieși la lumină. Materialismul antic, generațiunea spontanee, viața căzută din aștri învăluită în scoarța meteorilor. Tot atâtea frunze uscate, ale minții omenești, cari au căzut cu o toamnă mai târziu sau mai devreme. Adevărul este unul: atât la originea ființelor vii, cât și la apariția lor succesivă și progresivă pe pământ „se vede limpede existența unei puteri creatoare, sau cu alte cuvinte a unui Dumnezeu ascuns“ (pag. 187).

Cartea III: *Sufletul.* Autorul trece la mărturisirea lui Dumnezeu din însăși construcția organismului omenesc, a acestui om care de atâtea ori s'a răsvrătit și a căutat să-l alunge pe Dumnezeu din lume. Însăși această încercare fără izbândă e o dovadă despre prezența lui Dumnezeu în lume.

Aici respinge afirmațiile materialiștilor, cari reduc proprietățile sufletului la funcțiuni ale creerului, la excitări, condensări și dilatări ale sistemului nervos. — Sufletul este celce cârmuește corpul. Pentru acest adevăr aduce o seamă de argumente din medicină, psihiatrie și metafizică.

Că nu suntem un rezultat al mișcărilor cerebrale ne-o dovedește personalitatea noastră, unitatea sufletului și permanenta identitate a lui spre deosebire de mulțimea mișcărilor cerebrale și continua schimbare și prefacere a materiei. In fine, că noi nu suntem ceeace mâncăm, nici facultățile intelectuale nu fac parte din chimie, ne-o arată până la evidență voința noastră. Oamenii mari, caracterele tari, cu o voință puuternică, trăesc deasupra sferei materiale.

„Admitem, zice Flammarion, influențele dinafară, însă de aci și

până la a consimţi că ele singure produc omul, este o mare depărtare" (pag. 329).

Cartea IV. *Menirea fiinţelor şi a lucrurilor.* Aici autorul critică două teze contrare. Prima, a celor ce reduc totul în natură la om. Aceştia văd scopul în natură, admit o teleologie, dar una utilitaristă. Această teză e tot aşa de greşită ca şi a doua, care neagă orice teleologie în lume. Ea micşorează şi e nedemnă de idea de Dumnezeu. In natură există un plan măreţ şi general. In jurul lui converg celelalte. „Lumea nu este jocul unei vorbiri fără rost, ci o poemă în mijlocul căreia noi suntem nişte umile personagii şi al cărei autor nevăzut, ne învălue cu strălucirea lui fără margini" (pag. 411).

Cartea V. *Dumnezeu.* E un imn la adresa Creatorului.

Studiul naturii duce la idea de Dumnezeu, care „fără să cunoască osteneala, conduce totul, prin puterea inteligenţei Sale". Intre religie şi ştiinţă nu e antagonism. Ştiinţa ajută religiei şi religia se bazează pe adevărata ştiinţă.

Acesta e pe scurt conţinutul acestei cărţi frumoase.

In româneşte, cartea apare acum în a doua ediţie, prin munca neobositului şi savantului profesor Arhiereul Irineu Mihălcescu, secondat de Păr. Victor Nicolescu. Ediţia primă a apărut în 1914. Ea cuprindea abia jumătate din materialul prezentei. In această carte se pot găsi gânduri înalte şi adevăruri menite să deschidă ochii acelor „profesoraşi" cari mai stau încă sub balastul teoriilor materialiste ale veacului trecut.

Un cuvânt bun şi de laudă se cuvine şi tinerei edituri, de sub conducerea harnicului preot Fl. M. Gâldău.

Preot V. COMAN

Dionisie Pseudo-Areopagitul: DESPRE NUMELE DIVINE. TEOLOGIA MISTICĂ, trad din greceşte de Pr. *Cicerone Iordăchescu* şi *Th. Simenschy.* Iaşi, Tip. Ţerek, 1936 LIII+125 pag. Preţul Lei 80.

Sunt adeseori comori ascunse prin locuri retrase cari reprezintă valori nebănuite. Se spune că aceste comori lasă o flacără care luminează noaptea deasupra locului unde sunt ascunse, înlesnind astfel găsirea lor. Aşa sunt şi pentru suflet comori ascunse, de valoare neîntrecută. Pe lângă sf. Scripturi, scrierile sfinţilor Părinţi formează astfel de comori. Ele sunt însă ascunse prin vrafuri colbuite de nepăsarea vremurilor. Dar fericit acela care le vede lumina, le înţelege duhul şi le descopere pentru a fi de folos şi altora.

Incă din anii trecuţi, Părintele prof. C. Iordăchescu, cunoscând duhul scrierilor sf. Părinţi, s'a apucat plin de râvnă să întoarcă şi pe limba noastră românească din scrierile acestea. Astfel a tradus în şirul publicaţiilor cu titlul: „Din vechea literatură creştină", „Omiliile duhovniceşti" ale sf. Macarie Egipteanul; „Ierarhia Cerească şi Ierarhia Bisericească" a lui Dionisie Pseudo-Areopagitul, şi acum, împreună cu dl Th. Simensky: „Numele Divine" şi „Teologia Mistică" ale aceluiaş misterios autor numit Pseudo-Areopagitul.

Un strălucit studiu introductiv al păr. C. Iordăchescu lămureşte în chip magistral unele probleme tratate în traducerea de faţă, care având un caracter filosofic-teologic, nu e uşor de înţeles. Recomandă şi în teologie formarea unui sistem de gândire mai adânc, care să fie în stare să disece probleme de o profunziune cum numai în teologie se pot găsi. Teologul nu trebue să se mărginească la un ram oarecare, ci să aprofundeze problemele teologice prin studierea asiduă a acelor „părinţi şi scriitori bisericeşti, care, cu talent şi devotament şi-au închinat viaţa evangheliei şi pătrunderii tainelor ce le ascunde învăţătura ei".

In acelaş studiu introductiv expune în linii generale diferitele sisteme filosofice greceşti cari au avut oarecare influinţă asupra gânditorilor creştini din veacurile primare, precum şi concepţia areopagitică despre Dumnezeu. Dionisie Pseodo-Areopagitul este un reprezentant al teologiei negative. Pe Dumnezeu nu-l putem cunoaşte, nu-l putem tălmăci şi desluşi în limbi omeneşti, căci El scapă oricărei categorii a minţii omeneşti. El este supra-categorial, supraexistenţial, supra-esenţă. Tot acolo concepţia areopagitică despre bine şi rău şi despre cunoaştere şi extaz. Există o cunoaştere imanentă şi una transcendentă sau trans-sensibilă. Prima se câştigă cu ajutorul raţiunii; a doua, numai prin extaz.

Ajungem la însăşi traducerea, care se începe cu o dedicaţie în stilul celor pauline: „Dionisie presbiterul către tovarăşul său de preoţie Timoteiu". După ce-i spune acestui prieten că după terminarea unui alt tratat numit „Schiţele teologice" îi va scrie ceva despre Numele ce i s'au dat lui Dumnezeu, începe să-şi spună părerile în legătură cu existenţa şi cunoaşterea lui Dumnezeu: Divinitatea „este viaţa celorce vieţuesc, esenţa celorce există, obârşie şi cauză a toată viaţa şi existenţa prin aceia că bunătatea sa, a făcut să existe şi să se menţină în existenţă cele ce sunt" (p. 4).

In ceeace priveşte numele lui Dumnezeu celui mai presus de orice existenţă, lucru sau fiinţă, cauză a tuturor celor văzute şi nevăzute „i se potriveşte şi lipsa de nume, precum şi numele a toate ce există" (p. 10), deoarece El e mai presus de existenţă şi în toate cele existente. Dar fiecare nume ce se dă lui Dumnezeu trebue să se ia ca referire la întreaga dumnezeire şi nu ca ceva ce împarte pe Dumnezeu. Aceasta este unirea divină care unifică şi deosebeşte.

Dumnezeu e numit şi Binele. El este în sine binele şi cauza a tot binele, căci toate cele existente au fost făcute bune. In legătură cu binele e şi frumosul. Dumnezeu „este frumos în sine şi prin sine, frumos în chip unic şi veşnic" (p. 37) şi nu există ceva din câte sunt care să nu participe la frumos şi la bine.

Răul ca opus al binelui nici nu există. Răul n'are existenţă în sine „ci este o lipsă a binelui. El nu este nici din Dumnezeu, căci atunci Dumnezeu n'ar mai fi Binele. Şi nu este nici din îngeri. Nici chiar îngerii cei răi nu sunt răi, deoarece ei îşi au existenţa din bine şi sunt răi numai întrucât le lipsesc virtuţile îngereşti.

Răul nu există nici în natură, numai ca „privaţiune dela cele fireşti" (p. 57), nici în materie, căci nu poate întreţine binele ce e rău.

Dumnezeu este existenţa cea mai presus de orice lucru existent, în sensul că „El n'a fost, nici nu va fi, nici nu s'a făcut, nici nu devine, nici nu va deveni" (p. 66). Din acest atribut reiese acela al vieţii. El e viaţa a toate, toate prin sine vieţuesc şi în sine. Ca înţelepciune, le ştie pe toate cele ce există, căci îşi au existenţa în El. Ca putere este mai presus de orice putere şi ca dreptate el dă tuturor toate cele ce li se cuvin.

Dumnezeu este pace şi toate existând în Dumnezeu nizuesc spre pace, El fiind creatorul păcii în sine, şi a păcii universale şi particulare. Vorbeşte apoi despre numele infinite ale lui Dumnezeu, despre desăvârşirea Lui, despre unitate, ca ceeace cuprinde în sine totul.

Teologia mistică e mai scurtă şi vorbeşte despre întunericul divin, acea negrăită şi indescriptibilă stare mistică ce uneşte pe om cu Dumnezeu, cauza tuturor, cauza lucrurilor sensibile şi care nu e nimic din cele sensibile, cauza prin excelenţă a celor inteligibile, dar care nu-i nimic din cele ce se pot înţelege cu mintea omenească.

Traducerea e lămurită prin paranteze, făcute de traducători, cari uşurează mult înţelegerea. Punctuaţia e desăvârşită, ceeace înlesneşte mult priceperea unei scrieri cu caracter filosofic.

Nu se găsesc cuvinte prin cari s'ar putea arăta mulţumirea celor ce au posibilitatea să se adape din izvoarele literaturii clasice ortodoxe faţă de distinşii traducători, cari şi-au luat sarcini atât de grele de a da şi teologiei ortodoxe româneşti spre utilizare tezaurele primelor veacuri creştine, cari abundă în duh şi inspiraţie divină.

GH. MALENE

D. Fecioru, doctor în teologie: BIBLIOGRAFIA TRADUCERILOR ÎN ROMÂNEŞTE DIN LITERATURA PATRISTICĂ; Vol. I, Fascicola I: Epoca dela 1691 până la 1833; Bucureşti, „Bucovina", I. E. Torouţiu, 1937; 82 pagini. Preţul?

Se cunoaşte iniţiativa luată de Patriarhia română în scopul tălmăcirii pe româneşte a imensului tezaur de înţelepciune şi teologie creştină depozitat în literatura patristică. Noi am aplaudat-o cordial şi am legat atâtea nădejdi de ea. Dar să fim sinceri şi să mărturisim că oridecâteori răsbătea în presa bisericească dela noi vestea că Patriarhia română n'a uitat acest plan mai vechiu al său şi mereu flutură pe dinaintea celor în stare să-i dee urmare invitaţia de colaborare la această uriaşă faptă ortodoxă, noi o însoţeam totdeauna cu o exclamaţie ca aceasta: în sfârşit, vom putea să spunem că au căzut zăvoarele cari ţineau departe de ochii noştri nedeprinşi cu elineasca mărgăritarele sfinţilor Părinţi; că de-acum înainte ne vom pune şi noi în rând cu lumea. Ştiam şi până acum — cam vag ce-i drept — că *ceva* din imensul depozit de literatură patristică exista

tradus de mult în limba românească. Şi ca noi vor mai fi fost destui, chiar dacă nu toţi vor avea curajul să se spovedească aşa cum noi facem. Dealtfel această necunoaştere cantitativă a traducerilor româneşti din sfinţii Părinţi nu înseamnează ignoranţă, pentrucă nu oricine are răgaz şi răbdare să şteargă praful de pe rafturile bătrânelor noastre biblioteci ca să inventarieze aceste traduceri. Scuzabilă până acum, pentrucă ne-a lipsit lucrarea care să ne pună în situaţia de-a putea lua cunoştinţă de ele repede şi comod, necunoaşterea traducerilor româneşti din literatura patristică nu mai poate fi justificată nici cum de-aici înainte.

Un tânăr şi foarte harnic teolog român ortodox, dl Dr. Dumitru Fecioru a luat asupra sa munca atât de anevoioasă a alcătuirii unei bibliografii complecte şi lucrată după cele mai severe pretenţii ştiinţifice, a traducerilor româneşti din literatura patristică.

Două motive l-au îndemnat îndeosebi pe dl D. Fecioru să se apuce de această migăloasă lucrare. In primul rând lipsa unui asemenea „catalog" complect şi riguros ştiinţific alcătuit. In al doilea rând, dsa voieşte să corecteze opinia greşită după care traducerile româneşti din sf. Părinţi sunt socotite a fi — în necunoştinţă de cauză — mult mai puţine decum sunt în realitate.

Un prim fruct al cercetărilor dsale începute în 1933, îl alcătueşte lucrarea de care vorbim. Ea *înregistrează*, în ordinea cronologică a apariţiei lor, *descrie bibliografic* şi *identifică* toate traducerile româneşti din Părinţii şi scriitorii bisericeşti efectuate în epoca dela 1691 — când a apărut la Bucureşti prima ediţie a *Mărgăritarelor* lui Ioan Hrisostom şi a altor sfinţi tălmăcite de Ştefan şi Radu Greceanu — şi până la 1833, anul în care apar ultimele tipărituri ale unuia din cei mai rodnici şi mai buni traducători pe cari i-a avut Biserica noastră: Grigorie Dascălul.

Potrivit planului de lucru pe care-l urmează metodic, dl D. F. anunţă complectarea vol. I. al lucrării acesteia cu încă două fascicole, cari vor îmbrăţişa epocile dela 1834 până la 1874 (când a apărut revista oficială a Sfântului Sinod „Biserica Ortodoxă Română"), şi 1874 până'n zilele noastre.

Un al II-lea volum va cuprinde traducerile româneşti din literatura patristică păstrate în manuscris la Academia Română şi la alte biblioteci din ţară.

Insuşi faptul că autorul se vede nevoit să dee o atât de largă extensiune lucrării sale, te face să presupui că numărul traducerilor româneşti din literatura patristică trebue să fie mare. Dl D. F. afirmă chiar că-i foarte mare. „Am găsit material foarte mult, în mare măsură necunoscut" — ne asigură dsa în luminosul cuvânt cu care-şi prefaţează lucrarea — „şi pot să afirm, în cunoscător, că *avem tradus aproape jumătate din literatura patristică*" grecească. Mai mult: din bibliografia pe care o alcătueşte dsa se va putea vedea nu numai numărul mare de tălmăciri în româneşte, ci şi calitatea lor: „s'a tradus ce-a fost mai reprezentativ în scrisul creştin, ce-a fost

mai bun, ce-a fost mai frumos, chiar dacă acest frumos a fost de multe ori apocrif".

In lumina cercetărilor laudabile ale dlui D. F., inițiativa pornită de Patriarhia română în scopul tălmăcirii pe româneşte a literaturii patristice nu va mai apărea nimănui o noutate, ci o continuare, o reluare a unor strădanii insistent cultivate în trecutul nostru bisericesc. Lucru care nu răpeşte nimic — dimpotrivă sporeşte — frumusețea acțiunii patriarhale. Pilda înaintaşilor se cere urmată.

Aşteptând restul lucrării, îi mulțumim dlui D. F. că ne-a înlesnit rostirea acestor gânduri şi o clarificare pe care o prețuim.

GRIGORIE T. MARCU

⁂

Dr. theol. Wilhelm Schütz, Direktor des Domkandidatenstiftes Berlin: DAS JOHANNES-EVANGELIUM übersetzt und ausgelegt. GustavSchloessmanns Verlagsbuchhandlung (Gustav Fick) Leipzig und Hamburg, 1936. Pag. 156. Prețul: 2'60 RM.

Cartea aceasta face parte din colecțiunea „Bibelhilfe für die Gemeinde, eine volkstümliche Einführung für Bibelleser", care a început să publice în anul 1936, începând cu prima epistolă către Corinteni şi a cărei apariție continuă încă şi azi. Colecțiunea apare sub conducerea lui Erich Stange şi cu colaborarea unor teologi renumiți, ca: Dr. Wilhelm Herbst, Prof. univ. Hans Wilhelm Herzberg, Iakob Kroeker, Paul Le Seur, Dr. theol. Hans Lilje, Dr. theol. Wilhelm Schütz ş. a.

Dupăcum arată şi numele, colecțiunea prezentă nu urmăreşte altceva decât să pună la dispoziția cititorilor Sf. Scripturi o traducere şi o tâlcuire populară.

Colaboratorii respectă acest deziderat. Ei nu vreau să dee un comentar savant şi complicat, *ci o explicare populară, într'o limbă simplă şi pe înțelesul tuturor.*

Cât priveşte volumul de față, constat că autorul şi-a ajuns scopul. Nu-mi asum pretenția de a aprecia exactitatea traducerii şi corectitudinea exegezei şi a principiilor ei, pentrucă nu intră în competința mea. Observ numai că avem a face cu un comentar protestant, pe care ortodoxul trebue să-l citească cu dublă atențiune, pentru a nu cădea în apele protestantismului. Neîncărcat cu balast lexicografic şi lipsit de istoria exegezei, comentarul e clar, simplu, scurt şi cuprinzător. Pentru noi, cari nu avem, până acum, întreaga sf. Scriptură comentată, măcar ştiințific, necum şi popular, volumul acesta — ca şi celelalte ale colecției — e de mare folos, dacă se citeşte cu răgaz şi cu pricepere.

C. I. SÂRBU

⁂

Preotul *D. Cristescu:* SFANTA MĂNĂSTIRE ARNOTA. Râmnicul-Vâlcii, Tipografia „Episcopul Vartolomei" 1937, pag. 168+38 planşe în afară de text, pe hârtie de ilustrații. Prețul Lei 150.

Anunţam oarecând (vezi colecţia anului curent, p. 47) că sfânta mănăstire Arnota, ctitoria dreptcredinciosului voevod Matei Basarab, va fi restaurată. Astăzi suntem în măsură să cunoaştem îndeaproape întru tot lăudata faptă a preoţimii oltene, din frumoasa carte despre care e vorba aici şi pe care a alcătuit-o C. preot D. Cristescu, consilier referent la secţia culturală a episcopiei Râmnicului Noul-Severin şi sufletul comitetului de iniţiativă pentru restaurarea acestei oropsite ctitorii domneşti.

Părintele consilier episcopesc D. Cristescu, suflet sincer şi entuziast, şi-a făcut din această pioasă faptă o întreagă problemă. Lucru pe care-l ghiceşti din fiecare filă a acestei lucrări alcătuite cu scopul de a servi iniţiativa restaurării pomenitei mănăstiri, trezind interesul tuturor celor ce-o vor citi cu luare aminte şi încălzindu-i întru sprijinirea efectivă a acţiunii de refacere a acestui istoric locaş. Bineînţeles, în chipul acesta C. Sa este primul care dă o pildă ce-am vrea-o urmată de cât mai mulţi.

Cartea a cărei apariţie o semnalăm cu atâta neprefăcută bucurie, este o monografie complectă a mănăstirii Basarabilor care reînvie — încet dar sigur — la o nouă viaţă. Două părţi esenţiale distingi în cuprinsul ei: istoria mănăstirii Arnota, dela întemeiere (probabil sec. XVI) până'n zilele noastre şi istoria *refacerii* ei, care a început înainte cu doi ani. Pe cât de instructivă-i partea primă, pe atât e de mângăitoare cealaltă. Înarmat cu documentele necesare scrierii unei asemenea monografii istorice şi ajutat de un excepţional talent evocator, Păr. D. Cristescu a isbutit să alcătuiască o carte clară'n expunere, lustruită'n graiu şi cât se poate de atrăgătoare prin căldura cu care pledează pentru sprijinirea refacerii Arnotei. O recomandăm călduros şi urăm strădalnicului autor să ducă la bun sfârşit lucrarea despre care ne-am încredinţat cu ochii noştri din splendidele clişee ce-i împodobesc cartea.

Pentru comande, stă la dispoziţie Librăria arhidiecezană din Sibiu.

GRIGORIE T. MARCU

CRONICĂ

DESCHIDEREA NOULUI AN ŞCOLAR LA ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ" s'a făcut, cu solemnitatea îndătinată, Dumineca 5 Septemvrie a. c.

Dupăce s'au rugat lui Dumnezeu să le dee sănătate şi spor la munca pe care o încep, profesorii şi studenţii Academiei teologice „Andreiane", însoţiţi de consilierii arhiepiscopeşti şi mitropolitani şi de ceilalţi oaspeţi, au trecut din Catedrala mitropolitană în aula Academiei, unde s'a desfăşurat serbarea.

Acolo, P. C. Prot. Dr. D. Stăniloae — încadrat de câteva coruri bine studiate şi conduse de noul profesor de cântări bisericeşti dl P. Gherman — a rostit cuvântarea de deschidere. P. C. Sa a zugrăvit în cuvinte calde şi simţite viaţa pe care trebue s'o ducă un student teolog. El trebue să fie în contact permanent cu Hristos. Din această pricină I. P. Sf. Mitropolit Nicolae a dispus ca anul şcolar să înceapă mai curând ca deobiceiu. In încheiere, a urat bun venit celor doi studenţi englezi Martin Pierce şi Howard V. Green, cari urmează cursurile Academiei teologice „Andreiane" şi a mulţumit oaspeţilor pentru participarea la această serbare.

P. C. Prot. Dr. Gh. Proca, consilier arhiepiscopesc, a împărtăşit profesorilor şi studenţilor binecuvântările I. P. Sf. Mitropolit Nicolae.

LUPTA CONTRA CONCORDATULUI JUGOSLAV continuă cu o înverşunare nemaipomenită. Episcopatul, clerul de mir şi credincioşii bisericii surori de peste Dunăre dovedesc o solidaritate impresionantă în combaterea acestui acord jignitor pentru biserica şi naţiunea sârbească, pe care primul ministru Stoiadinovici şi jandarmii ministrului său de interne, preotul papistaş Koroşeţ, voiau să-l ratifice cu orice preţ. Se'nţelege că presa romano-catolică de pretutindenea îi susţine după vechiul obiceiu, vânturând în lume tot felul de învinuiri false la adresa înverşunatei opoziţii stârnite de concordatul bucluncaş.

Care-i adevărul?

Concordatul jugoslav e jignitor pentru Biserica ortodoxă şi pentru naţiunea sârbească, din pricina următoarelor dispoziţii: membrii clerului papistaş — potrivit Concordatului — nu pot fi judecaţi de către instanţele judecătoreşti, ci de către o comisiune mixtă alcătuită din reprezentanţii ministerului de justiţie şi ai episcopatului

catolic; copiii născuţi din căsătorii mixte vor fi crescuţi în religia catolică; averea bisericească, în caz de treceri religioase dela catolicism la alte culte, rămâne bisericii catolice, în vreme ce ortodocşilor nu li se garantează acest lucru; catolicii se împărtăşesc de-o seamă de privilegii în şcoală, în armată şi'n instituţiunile publice; bisericii papistaşe i se garantează libertatea de-a putea zidi biserici şi şcoli oricând şi oriunde, adică chiar şi acolo unde actualmente n'are credincioşi; averile bisericeşti vechi, confiscate de statul austro-ungar şi jugoslav, vor fi restituite catolicilor. In schimbul acestui acord oneros, Vaticanul promite că Croaţii şi Slovenii catolici vor renunţa la autonomie.

După cum se vede, scaunul papal a ştiut să-şi târgue excelent, şi de astă dată, influinţa pe care o are asupra credincioşilor lui. Insă reacţiunea fermă a ortodocşilor i-a cam încurcat vicienele socoteli „de-acasă".

Indignarea credincioşilor, după ce s'a revărsat în cunoscutele manifestaţii şi procesiuni de protest cari au stropit cu sânge străzile Belgradului şi ale altor oraşe sârbeşti, a căpătat expresie de curând într'o scrisoare deschisă pe care episcopul ortodox sârb P. Sf. Nicolae Velimirovici a adresat-o ministrului de interne Koroşeţ. Textul ei l-a reprodus „Telegraful Român" (Nr. 38 a. c.) din organul oficial al Bisericii anglicane „Guardian". Cu un curaj exemplar, neînfricatul episcop îi înşiră ministrului papistaş toate fărădelegile şi crimele ce le-a făptuit, în toiul luptei deslănţuite de Concordatul pricinaş şi îl asigură că: „Ca mădulare ale celei mai vechi biserici, noi găsim consolare în luptele nenumărate ale Bisericii în cursul celor 19 veacuri, şi din care mai curând ori mai târziu a ieşit biruitoare"...

In faţa acestei crâncene opoziţii — la care, repetăm, participă şi norodul, care nu se sfieşte să huiduiască, oriunde-i întâlneşte, pe deputaţii şi chiar pe miniştri favorabili Concordatului — guvernul Stoiadinovici, care se încăpăţinează să mai stee la putere, a început să bată în retragere. Căci după câte suntem informaţi, premierul jugoslav ar fi ajuns la un acord cu Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe sârbeşti, consimţind să amâne „sine die" ratificarea Concordatului la senat, să pedepsească aspru pe agenţii forţei publice cari au atacat procesiunile religioase şi să garanteze că alegerea patriarhului se va face fără nici o piedică din partea guvernului.

NOTE ŞI INFORMAŢII

IN ziua de 25 Septemvrie a. c. a intrat în ţară I. P. Sf. Sa Dionisie, Mitropolitul ortodox al Varşoviei şi al întregei Poloniei. Inaltul oaspe vine la noi — însoţit de vicarul său P. Sf. Episcop Sava de Lublin şi de-o suită restrânsă — să cerceteze pe I. P. Sf. nostru Patriarh Miron. I-a fost pregătită o primire cât se poate de cordială.

Cu prilejul acestei vizite, care confirmă legăturile de prietenie dintre Bisericile ortodoxe română şi polonă, ziarele româneşti — în frunte cu „Pagina Bisericii" dela „Universul" (din 26 Septemvrie a. c.), — împărtăşesc obştei româneşti, pe coloane întregi, o seamă de date interesante asupra persoanei ilustrului oaspe şi asupra Bisericii pe care o păstoreşte.

I. P. Sf. Mitropolit Dionisie a fost chemat la cârma Bisericii ortodoxe polone în 1923. In urma strădaniilor I. P. Sf. Sale, Patriarhul ecumenic Grigorie al VII-lea a recunoscut, prin gramata din 13 Noemvrie 1924, autocefalia Bisericii ortodoxe polone, care a fost proclamată solemn la Varşovia, în 17 Septemvrie 1925.

Şeful Bisericii surori din Polonia e un savant productiv. Facultatea de teologie ortodoxă dela Universitatea „Iosef Pilsudski" din Varşovia, al cărei decan este, constitue una din preocupările Sale de căpetenie.

Biserica ortodoxă a Poloniei, inferioară numeric celei romano-catolice, este alcătuită din credincioşi de naţionalitate ucraineană, din ruşi albi şi polonezi. Ea numără 5 dieceze cu 125 protopopiate, circa 1500 parohii, peste 2000 biserici şi aproximativ 1700 preoţi.

Asupra vizitei I. P. Sf. Mitropolit Dionisie vom reveni.

-o-

ORGANIZAREA şi înzestrarea reînfiinţatei episcopii ortodoxe a Maramureşului se face cu paşi repezi, mulţumită zeloasei purtări de grijă a I. P. Sf. Mitropolit Visarion al Bucovinei şi Maramureşului şi a excelentelor posibilităţi materiale ale eparhiei pe care o păstoreşte. Trei catedrale ortodoxe vor fi construite în oraşele Sighet, Satu-mare şi Baia-mare, pe lângă mai multe biserici de sat.

Intr'o frumoasă pastorală trimisă credincioşilor noştri din Maramureş, I. P. Sf. Mitropolit Visarion anunţă solemn şi sincer actul de dreptate ce s'a făcut Ortodoxiei româneşti: „Acum se reînfiinţează episcopia Maramureşului, pe temeiul unui trecut istoric de veacuri, ca să îndeplinească în zilele noastre, ceeace fosta episcopie ortodoxă dela Peri, în împrejurările triste prin care au trecut locuitorii români din ţinutul Maramureşului, n'a putut înfăptui".

-o-

PENTRU „vina" de-aşi fi rostit — răspicat, fără reticenţe şi cu prestigiul pe care i-l dă

nu numai situaţia de înaintestătător al Bisericii ortodoxe româneşti ci şi vibrantul patriotism ce-i însufleţeşte cinstitele-i bătrâneţe — cuvântul în acuta chestiune evreiască dela noi, I. P. Sf. Patriarh Miron e judecat şi insultat de simbriaşii „români" ai finanţei iudaice. Nu-i nimic. Dela un capăt la altul ţara freamătă alături de Patriarhul nostru şi de ceilalţi uriaşi îndrumători ai sufletului românesc.

Poate murdări noroiul razele ce vin din soare?

SF. SINOD al Bisericii ortodoxe române s'a întrunit în sesiune extraordinară Joi 23 Septemvrie a. c., pentru a purcede la examinarea canonică a noului Episcop al Armatei şi a rezolva anumite lucrări curente. In şedinţa de Vineri 24 Septemvrie a. c., I. P. Sf. Mitropolit Nicolae al Ardealului a citit comunicatul Sf. Sinod asupra literaturii imorale. Vom reveni.

CORUL bărbătesc al Reuniunii meseriaşilor din Sibiu şi-a prăznuit, Duminecă 12 Septemvrie a. c., 30 de ani dela întemeiere. Serbarea a început în Catedrala mitropolitană, unde corul meseriaşilor a dat răspunsurile la sf. Liturgie. După biserică, membrii corului s'au prezentat în corpore I. P. Sf. Mitropolit Nicolae la reşedinţa mitropolitană unde, prin rostul maestrului Prof. Prot. Timotei Povovici, au exprimat omagiile lor de recunoştinţă înaltului ierarh şi şi-au tălmăcit bucuria pe care o simt la acest popas însemnat. Mişcat de această caldă manifestaţie, I. P. Sf. Mitropolit Nicolae a avut numai cuvinte de meritată laudă la adresa meseriaşilor români din Sibiu, cari au înţeles în toată bună vremea să stee sub aripile ocrotitoare ale sfintei noastre Biserici ortodoxe şi i-a asigurat de tot sprijinul Său.

La agapa frăţească ce s'a servit după aceea, au vorbit P. C. Prot. Dr. Gh. Proca, consilier arhiepiscopesc, Prot. E. Cioran, preşedintele reuniunii şi Pr. Şt. Morariu, directorul şcoalei de cântăreţi bisericeşti. Le-a mulţumit tuturor, arătând cu deamănuntul istoria şi activitatea corului, dl Ştefan Duca, secretarul reuniunii.

Insemnăm cu bucurie acest eveniment, căci reuniunea meseriaşilor români — şi corul ei — e un corp profesional cu care nu numai ţara şi oraşul nostru se mândresc, ci şi Biserica.

PĂRINTELE Prot. Lt.-Colonel Ioan Dăncilă a fost distins de I. P. Sf. Patriarh Miron cu crucea de iconom-stavrofor. Pentru care dreaptă cinstire, revista noastră îi trimite entuziaste felicitări merituosului ei colaborator.

DUPĂ cunoscutul turneu al nunţiului papal Andrea Cassulo, romano-catolicii şi uniţii dela noi au primit vizita cardinalului Eugen Tisserant, secretarul congregaţiei bisericilor orientale, care a intrat în ţară în 7 Septemvrie a. c. Fireşte, şi acest prelat vine... „întru numele Domnului". Cel puţin aşa spune — şi crede — „Unirea" blăjană, care vede în vizita lui „un semn de sus". Autentic! Să ni se

permită o uşoară corectură: „Domnul" în numele căruia vine cardinalul Tisserant nu-i altul decât episcopul Romei. Vizita lui „e semn de sus" că iarăşi se urzeşte ceva...

-o-

SITUAŢIA fostului preot Iosif Trifa, care a alunecat dela calea adevărului pe povârnişul rătăcirii în împrejurările cunoscute, se apropie de desnodământul final. Trebue să mărturisim că îndelunga răbdare a I. P. Sf. Mitropolit Nicolae ne umple de admiraţie, iar „echilibristica" preotului caterisit ne miră şi ne face să ne întrebăm dacă-i şiret sau numai iresponsabil? De când se tot pregăteşte să se întoarcă „acasă" — şi tot nu mai ajunge. Mereu pune pe drumuri pe colaboratorii săi de odinioară, rugându-i să mijlocească pentru el la Ierarhul pe care l-a speculat şi l-a hulit, mereu vesteşte că se pocăeşte şi tot de atâtea ori îi pune pe aceşti oameni, cărora le-a sfâşiat inima, în penibila situaţie de-a se vedea frământându-se degeaba. Pentrucă fostul preot Trifa a deprins urâtul nărav de-a nu-şi respecta cuvântul dat. „Lumina Satelor" (nrii 38 şi 39 a. c.), istoriseşte cu deamănuntul mersul „tratativelor". Spicuim câteva:

Cu prilejul înmormântării preotului V. Ouatu din Bucureşti, dl I. Trifa l-a rugat între martori pe zelosul ostaş dl I. Gr. Oprişan să intervină la I. P. Sf. Mitropolit Nicolae ca să-l ierte. Zis şi făcut. Dl Oprişan l-a încunoştiinţat despre aceasta. Fostul preot Trifa i-a răspuns, prin scrisoare, că „nu poate răspunde la învitarea de pace pe care i-a făcut-o" (?!). Straşnică apucătură. Altfel nu-i putem zice, căci atunci ar însemna să-l „jicnim" pe fostul preot Trifa, spunându-i că-i... uituc.

La 25 Iulie a. c., cu prilejul unei adunări la Scorţeni—Bacău, tinărul Tit Trifa, fiul preotului caterisit, şi-a mărturisit dorinţa de-a se curma răsvrătirea din Oaste, declarând că aceeaş dorinţă o nutreşte şi tatăl său. Preotul locului, păr. Munteanu-Muntmarg, întovărăşit de câţiva preoţi moldoveni, s'a aşternut pe drumul Sibiului, încredinţat că acum va putea să-l hotărască pe dl Trifa să se pocăiască. Dupăce au fost primiţi cu toată dragostea de I. P. Sf. Mitropolit Nicolae, fraţii preoţi moldoveni s'au dus, încărcaţi de nădejdi, la casa celui răsvrătit. Era Sâmbătă seara, în 11 Sept. a. c. Acolo, în loc de duhul căinţei, au dat peste o adunare de protest împotriva statutelor „Oştii Domnului". Au pertractat până către ziuă. Fostul preot Trifa n'a vrut să se lase capacitat cu nici un chip. A doua zi, păr. Munteanu-Muntmarg, a predicat şi a plâns — şi am plâns şi noi cu el — în Catedrala mitropolitană. Dl Trifa venise şi el la Sf. Liturghie, probabil ca să „cenzureze" predica acestui preot care nu mai înţelegea să ezite între Biserica lui şi între un om. Simţeam cum creşte vidul în jurul acestui om care a distrus atâtea nădejdi şi a tradat atâtea suflete de bună credinţă.

Ce va mai urma, nu-i greu să anticipăm: *îndreptarea* sau *excomunicarea* lui. Una din două. Autoritatea bisericească i-a dat destul răgaz să se pocăiască.